Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 218 (17341) | 1986 оной сентябриин 21, воскресени | Сэн 3 мүн.

«Хуушарһан хандалгануудай үндэһөөр шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ бү оролдогты, энээнһээ юуншье гарахагүй». Энэл даа социалис байгуулалтын мүнөөнэй үе шатадахи бидэ бүгэдэнэй хүдэлмэридэ хабаатай Ильичэй гүн гүнзэгы, хүтэлбэрилхы захяа заабари.

(М. С. ГОРБАЧЕВ.)

КРАСНОДАРСКА ХИЗААРАЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДТЭЙ УУЛЗАЛГЫН ҮЕДЭ

КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...ально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха стратегиин болоо гэшэбди.

Парти өөрынгөө жэшээгээр залан сэхэ байлгын хэшээл, парти сэхэ байлгын хэшээл үгөө. Тиигэжэ тэрэ манай обществын шанараараа шэнэ байдалтай болохын түлөө, бидэ бүгэдэнэй мүнөө ажаһуухан, сэшадаашье ажаһууха бүхы байхгүйшэ шэнэдхэн хубилгалын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадахань уряалһан юм.

Харин өөрынгөө гэр байра тухай бодохадоо, ээжэ бүхэн ходоо тэрэнэй бүри бата бэхэ, алишье талаараа таарууу зохид байхын, жэл бүри һайн болохын тула анхарал оролдолго гаргадаг гэшэ ха юм. Юуб гэхэдэ, хүн өөрөө үргэдэг, тэрэнэй хэрэглэмжэнүүдэй хубилдаг, гэр байрадаа эрилтэнь орёо, дээшэлдэг байна бшуу. Теэд энэ гэр байра тухайгаа бодохо, анхарха, хамтын оролдолгоор бүри һайн болгон хубилгаха, тэндэ һайнаар ажаһууххаар болгохо ёһотой ха юм.

Бидэ арад зониие шэнэдхэн хубилалгада уряалһан байнабди. Тиихэдээ партиарадай революционно оюун бодолдо гүнзэгыгөөр этигэдэгээ харуулһан, манай обществын хүгжэлтын мүнөөнэй үе шатадахи ёһотойл революционно политикые дурадхаһан байна.

Гэбэшье съезд дээрэ бидэнэй юрэнхы уг зорилгонуудые хараалһанай һүүлээр совет обществын ажабайдалай, социалис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта таарууғаар юрэнхы асуудалнуудые дэлбэлэн тодорхойлхо хэрэг гараа гээшэ. Гол шухалань гэхэдэ, партиин хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэй байгаа бшуу. Бидэнэй урда тон шэнэ зорилгонууд, айхабтар ехэ хэмжээнэй гэжэ хэлэхээр зорилгонууд, табигданхай гээшэ.

Хуушарһан хандалгануудай үндэһөөр шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ бү оролдогты гэһэн Ильичэй заабариие бидэ һанадагбди. Энээн тухай би хэлэһэн, тэрэ зандань дабтаһан байхаб. Тэрэмнай иигэжэ хэлээтэй бэлэй: «Хуушарһан хандалгануудай үндэһөөр шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ бү оролдогты, энээнһээ юуншье гарахагүй». Энэл даа социалис байгуулалтын мүнөөнэй үе шатадахи, бидэ бүгэдэнэй хүдэлмэридэ хабаатай Ильичэй гүн гүнзэгы, хүтэлбэрилхы заабари. Энээн дээрэһээл бидэндэ шэнэдхэн хубилгалга хэрэгтэй болоно ха юм.

Хуушанайхяараа ажаһуужа ба ажаллажа, ухаалан бодомжолжо ба хэрэгээ эрхилжэ бидэ шадахагүй байнабди. Шэнэдхэн хубилгалгагүйгөөр бидэ урдаа табиһан зорилгонуудаа шиидхэхэгүйбди, партиин XXVII съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэжэ шадахагүйбди.

Шэнэдхэн хубилгалга гээшэмнай нэгэ үдэрэй, агшан зуурын хэрэг бэшэ, харин түүхын тодорхой үе сагай туршада үнгэрхэ үйлэ хэрэгүүд болоно ха юм. Бидэ таанадтай бултадаа эрид хубилалтын үе сагта ажаһуунабди. Оромнай өөрынгөө хүгжэлтэдэ энэ тон шухала үе шатые гаталан гаража байна. Совет обществын ажабайдалда эрид эрьелтэ боложо байнхай. Хэрбээ бидэ бултанай — Москвада, республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта, ажалша коллективүүдтэ, партийна, гүрэнэй, ниитын эмхинүүдтэ мүнөөнэй үеын шухала удха шанар тухай, манай хуби заяанда, манай орондо боложо байгаа эрид эрьелтын удха шанар тухай ходоодоо һанажа ябаа һаамнай, хүн бүхэнэй хэжэ байһан эгээл юрын хүдэлмэриингөө удха шанарые мэдэрхэдэ, эгээл багахан, эгээл юрын юумэн дотор ехэ удха шанарыень харахада, бидэндэ нилээд хүнгэн болохо байна бшуу.

Шэнэдхэн хубилгалга ябажа байна. Үдэр бүри ажалшадай бүри үргэн ехэ олониитэ, манай кадрнууд шэнэдхэн хубилгалгада ёһотор хабаадана. Манай общество ажабайдалай бүхы һалбаринууд хубилалтанууд болоно байнхай.

Экономикын талаар эрдэм-техникын хубисхалай түйлалтануудые хэрэглэхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ, хүтэлбэрилгын гурим ба ажахы эрхилэлгын онол арганууды гүнзэгыгөөр шэнэдхэлгэ бэелүүлэгдэнэ. Тэрэ үйлэдбэрилгын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые үргэнөөр, бодотоор хабаадуулгада шэглүүлэгдэнэ.

Ороноо хүтэлбэрилгын бүхы шатануудта ажабайдалай социальна асуудалнуудта эрьен хандаха ябадал үзэгдэнэ гэжэ бидэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди. Тиимэһээ Кубаниин газар дээрэ болоһон миний хөөрэлдөөнүүдэй үедэ энэ асуудал эрид шангаар табигдаһан байна. Мүн мүнөөдэршье үгэ хэлэһэн нүхэдэй үгэнүүд дотор энээн тухай хэлэгдээ.

Мүнөө сагай шухала шэнжэнүүд гэхэдэ, үргэн олониитэдэ дуулгалга, манай обществын ажабайдалай, ороной хүгжэлтын эгээл шухала асуудалнуудые үргэн ехээр зүбшэн хэлсэлгэ болоно гээшэ. Харин энэмнай общество дотор шэнэ, огтолон шэнэ оршон байдал байгуулна ха юм. Үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ, үгэ буляалдаан, заримдаа эгээл шанга хөөрэлдөөн — энээниие би эндэ ябахадаа ойлгооб—элдэб хараа бодол зэргэсүүлгэ болон гүнзэгыгөөр бодомжолго үзэгдэнэ. Энээнэй эсэстэ хүнүүдэй һанал бодолдо, ухаан сэдьхэлдэ мүнөөнэй үе сагай онсо өөрсэ шэнжые ойлгохо талаар хубилалта болоно гээшэ.

Социальна үнэн зүб байдалай гол ёһонуудые наринаар сахихын түлөө, гурим заншалай нормонуудые хазагайруулгатай эсэргүү, ажал хэнгүй, олзо ололготой, архидалга ба алкоголизмтай, мүн бусад муу муухай үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл общество доторнай бүри үргэдэжэ байнхай.

Бодото байдал тэрэ зандань ойлгохоор, нюуса нөөсэгүй манай шэнэ хандалга, социализмын хүсэ шадалые, хүнүүдэй арга боломжонуудые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэхэ ябадал орон дотор үргэн олониитээр заатагүй һайшаагдадаг байна.

Орон дотороо оло дахин ябаһанай, ажалшадтай уулзаһанай, эдэбхитэдтэй хөөрэлдэһэнэй эсэстэ ямар тобшолол хэһэн тухайгаа таанадта дуулгаха дуратайб. Шэнэдхэн хубилгалга хадаа гүнзэгы удхатай хэрэг гээд мүнөө манай хүнүүд ойлгоно гэжэ би батаар этигэдэг болооб. Заатагүй дээдэ тушаалтад өөһэдынгөө ажал ябуулгада юу хээ хубилгаха ёһотой гэһэн бодомжодол энэ хабаатай гэжэ һаяхан лэ энээниие һанадаг байгаа юм. Харин бүхы общество, эрхэтэн бүхэн хубилган шэнэлхэ ёһотой гэжэ мүнөө ойлгодог болоо. Хүн бүхэн өөрынгөө хараа бодол, өөрынгөө ойлгомжо, өөрынгөө хандалга ба сэгнэлтэнүүдые хаража үзэхэ ёһотой гэжэ ойлгоно. Шэнэдхэн хубилгалга тухай бидэнэй хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэй саашанхи һайн, ороной саашанхи һайн байдал тухай, харин СССР-эй уласхоорондын айхабтар ехэ нэрэ хүндые хаража үзэбэл, бүхы хүн түрэлтэнэй саашанхи һайн байдал тухай хэлэгдэнэ гэжэ мүнөө хүнүүд ёһотоор ойлгоно бшуу. Энэмнайл хадаа эсэсэй эсэстэ хүргэхэ шэнэдхэн хубилгалгын аша үрэ мүн болоно бшуу.

Арбан хоёрдохи табан жэл эгээл ехэ бэрхэшээлтэй байха гэһэн ойлгомжо ороной ажалша коллективүүдтэ бүридэн батажанхай. Эдэ жэлнүүдтэ, урагшаа дабшалгаяа аалидхангүй, бидэнэй хараалһан социально-экономическа болон соёлой байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлгэеэ хойшолуулангүй, ерээдүйн үндэһэ һуури байгуулха, ухаан бодолдо, хандалгануудта, манай бүхы хэрэгүүдтэ эрид эрьелтэ хангаха хэрэгтэй. Иимэ ехэ даалгабари манай партида, манай бүхы обществодо тудана гээшэ. Энээниие бэелүүлхэнь хүнгэн бэшэ, нүхэдүүд. Онсо бэрхэшээлтэйшье байжа магад, гэбэшье энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Ороной олониитын һанал бодол дурадхагдаһан хараа шугамые өөрынгөө мэтээр хүлеэн абаа гэжэ бидэ мүнөө хэлэжэ шадахабди. Энэ дэмжэлгэ ба һайшаалга эндэ хэлэһэн үгэнүүд дотор баһал соностоо.

Совет хүнүүдэй диилэнхи олониинь үсэгэлдэрэйнгээ түйлалтануудаар һанаагаа амархагүй, хуушанайхяар ажаһууха дурагүй, дутуу дундануудтай, хангалтагүй муу үзэгдэлнүүдтэй эбсэхэ дурагүй байна бшуу. Зарим нэгэндэ үсэгэлдэрэйнь байдал һайшаагдадаг, зарим нэгые бии байһан юумэниинь хангадаг байжа болоо. Гэбэшье общество бүхыдөө шэнэдхэн хубилгалгые бэелүүлхээр, хубилалта хэхээр, һайн тээшэнь юумэ хубилгахаар эрид шиидэнхэй.

Тиигэбэшье шэнэдхэн хубилгалгатай дашарамдуулан, юун болоно ааб гэжэ айха бодол гаргадаг заримашуул бии. Энээн тухай ЦК-гай Политбюро мэдэнэ. Тэдэ бидэниие айлганагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тииһээр тиитэрээ хэрбээ бүхы юумэн миин лэ, ямаршье бэрхэшээлгүйгээр бүтэдэг байгаа һаань, һанаа зобоохо, бидэндэ һэжэг түрүүлхэ байгаа ха юм, нүхэдүүд. Тиигэбэлнь юун болооб гэжэ заатагүй бодомжолхо ушартай болохо байгаа ха юм. Юундэ гол удхадань хүрөөгүйбибди гэһэн асуудал гаража магад байгаа. Манай гол зорилго гэхэдэ, ажабайдалай бүхы һалбаринуудта залан сэхэ хубилалтануудые бэелүүлхэ хэрэг болоно бшуу. Эдэ хубилалтануудые өөрынгөө гол удхаараа революционно гэжэ би нэрлээ бэлэйб. Тиигэжэ энэ хубилалтануудай ажалша коллективүүдэйшье, гэр бүлэнүүдэйшье аша туһада, байдалда, хараа бодолдо, хуби заяанда, мүн тэрэшэлэн нютагай партийна, совет, ажахын органуудай, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэридэ, ороной гүрэнэй засагай бүхы зургаануудай ажал ябуулгада хабаатай байһаниинь тон эли ха юм.

Шэнэдхэн хубилгалгаһаа хажуу тээ байгшадта, энээнһээ юун бологшоб гэжэ хаража үзэе гээд хүлеэдэг, бодомжолдог хүнүүдтэ энэмнай заатагүй бүтэхэ байха гэжэ хэлэхэ байһанаа, этигэдэгээ мэдүүлхэ дуран хүрэнэ. Таанад энээниие дэмжэхэ байхат. Энээнэй үндэһэ һууринь гэхэдэ, парти болон арадай нэгэдэл мүн. Тэрэмнай мүнөөдэр бии гээшэ. Манай обществые, бүхы талануудыень шанарай талаар шэнэдхэхэ хүдэлөөн эрьесэгүй ябадал гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет батаар этигэнэ.

Мүнөөдэр бидэ Октябрьска талмай дээрэ ажалшадтай хөөрэлдөө һэмди. Энэ хөөрэлдөөн Октябриин нэрэ хүндэдэ хүрэмөөр байгаа. Бүри эрид шиидэнгеэр, бүри эдэбхитэйгээр, эршэтэйгээр хүдэлхэ гэһэн хүсэлэнгүүд эндэ хэлэгдэһэн байна. Манай общество дотор эхилһэн хубилалтанууд үргэлжэлүүлэгдэхэ байха гэжэ манай арад хүсэнэ гээд энээниие бидэ ойлгонобди. Центральна Комитет, правительство хахад замдаа, хахад хэмжээнүүдые абаад тогтошоо, энэ айхабтар шухала зорилгонуудые шиидхэхэдээ ямар бэ даа саг зуурын хэмжээнүүдээр хизаарлаа гэжэ хэрбээ совет хүнүүд ойлгохо болоо һаа, энэмнай общество дотор бүри ехэ гомдол гаргажа болохо байна бшуу. Мүнөө араднай партиин уряануудые үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ дэмжээ, манай мүнөөнэй политикые һанал бодолоороо дэмжэнэ ха юм. Энэмнайл гол шухала юумэн гээшэ, нүхэдүүд. Энэмнай бидэнэй зүб харгыда байһанай, манай хэрэгэй заатагүй амжалтаар түгэсэхэ байһанай гол шухала арга нүхэсэл болоно гээшэ.

Шэнэдхэн хубилгалга юун гээшэб гэжэ ойлгодог хүнүүд олон гэжэ сагнай харуулаа. Тиигэбэшье тэрэнэй аша үрэ ямар байхаб гэжэ үшөөл тухайлдаггүй зариман байна. Тэрэниие зүрхэ сэдьхэлээрээ тэдэ хадуун абанагүй.

Бидэ эдэ хүнүүдые ойлгонобди. Тэдэмнай хэд бэ гэхэдэ, обществодо багаар үгөөд, тэрээнһээ ехээр абахые хүсэдэг хүнүүд болоно. Тэдээн тухай бидэ хэды олон жэлдэ хэлээ гээшэбибди, теэд имагтал мүнөө иимэ эрилтэнүүдые ёһотоор тэдээндэ табижа эхилбэ ха юм бибди. Иимэ хүнүүд хүдэлмэришэд, таряашадайшье дунда, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэйшье, аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэйшье дунда бии байха юм. Манай интеллигенциин дундашье бии.

Тиихэдээ тэдэнэй олонхинь хубилһан эрхэ байдалда түргэн тааралдаад орхидог байха юм. Эдэмнай арга шадалтай, ехэнхидээ мэхэтэй зон болоно. Тэдэнэй гол зорилго гэхэдэ, хуушарһан гурим байлгаха, өөһэдынгөө үлүүсэ һайн байдалые үлөөхэ гэһэн бодол болоно. Теэд эдэмнай манай гол ёһонуудта, хуулинуудта, гурим журамда ба манай мүнөөнэй политикада таарахагүй байна бшуу.

Тэдэ бүхы ендэрнүүд дээрэһээ шэнэдхэн хубилгалга тухай хүнһөөл һаа шангаар хашхаралдадаг, харин хэрэг дээрээ элдэб, тэрэ тоодо эгээл һайн һайхан, үгэнүүдээр тэрэниие бэелүүлгэдэ һаад тойбо ушаруулдаг гэжэ бидэ мэдэнэбди. Энээн тухай юундэ хэлэнэбши гэхэдэ, ажалшад тэдэниие харадаг, шанга харюуда хүртүүлхэ байха гэжэ эдэ хүнүүдэй мэдэхын тула би хэлэнэб. Нэгэндэнь — мүнөө, нүгөөдэдэнь — тээ һүүлээр. Ниитын нүлөөгэй хүсөөр эдэ хүнүүдые бидэ партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ хабаадуулха ёһотойбди.

Иимэ үзэгдэлнүүдые тоонгүй байжа болохогүй, гэбэшье үлүүсэ ехээр сэгнэжэ болохогүй. Энэмнай совет обществые шэнэдхэлгын түлөө тэмсэлэй болохол ёһотой ябаса ха юм. Бидэ социализмын түлөө тэмсэлэй ехэ дүй дүршэлтэй гээшэбди, тиимэһээ түүхын эрид эрьелтын үедэ хүнүүд, үнгэрхэдөө манай хэрэгтэ үнэн сэхэшье хүнүүд, шэнэ эрхэ байдалые, шэнэ зорилгонуудые, шэнээр хандаха хэ эгтэй байһые гансата ойлгодоггүй, иимэ юумэн нэгэнтэ бэшэ ушарһан байха, гэжэ бидэ мэдэнэбди. Иимэ байдал НЭП-эй үедэ үзэгдөө һэн. Тиихэдэ экономическа шэнэ политикын хэрэгтэй байһыешье, энэмнай капитализмда бусалта бэшэ, харин социалис байгуулалтада шэлжэн орохо онол арга гэжэшье ойлгуулхын тула В. И. Ленин нилээд ехэ хүсэл оролдолго гаргаха баатай болоо бэлэй.

Бидэнэй ондоо сагта ажаһууһамнай, түүхын тад ондоо эрхэ байдалда өөһэдынгөө түсэбүүдые бидэнэй зохёон табижа, бэелүүлжэ байһамнай эли ха юм. Тиигэбэшье шэнэлэн хубилалга эмхидхэхэдээ, Ленинэй хэшээл һургаалнуудые хэрэглэхэ аргатайбди, ёһотойшьебди. Бидэнэй зүб замаар дабшаха байһанда КПСС-эй ЦК этигэнэ гэжэ үшөө дахин хэлэхэ дуран хүрэнэ. Хурдадхалгын, шэнэдхэн хубилгалгын хараа шугамые удаа дараалан, эрид шууд бэелүүлдэг байхабди.

Шэнэдхэн хубилалга бэелүүлхэ зуураа манай общество бэхижэнэ, бидэ шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхэ, шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ дүй дүршэлтэй арга шадабаритай болонобди. Бидэ үсэгэлдэр байгшаһаа, тииһээр тиитэрээ жэлэй саада тээ байгшаһаа нилээд ондоо болообди. Дүй дүршэлэй, арга шадабариин талаар һара бүхэн, үдэр бүхэндэ бидэ нэмэхэбди, тэдэ бидэниие улам хүсэтэй, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын улам үргэдэжэ байгаа зорилгонуудые шиидхэхэ арга шадабатай болгоно.

Энэ үдэрнүүдтэ би ехэ һонирхолтойгоор мэдээжэ драматург Александр Гельманэй мүнөөнэй үе саг тухай бэшэһэн зохёолые «Литературна газетэдэ» уншааб. Өөрынгөө һанал бодолнуудые иимэ үгэнүүдээр тэрэ түгэсхөө. Тэдэниие эндэ мүнөө дабтаха дуран хүрэнэ: Юрэдөө юун хубилаа юм бэ, ямар хубилалтанууд болооб гэжэ дээрэлхүүгээр асууха хэрэггүй. Ехэ хубитануудые би обёороогүйб. Шэнэдхэн хубилалгые эрьелтэгүй болгохын түлөө ажаллаха, хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй бшуу. Зүб, иимэл ха юм, нүхэдүүд! Эдэ үгэнүүдтэй би гүйсэд дүүрэн зүбшэхэ байнаб.

Экономико шэнги иимэ шухала һалбарида, хаа хаанагүйшье бэшэ, бүхы шэглэлээршье бэшэ, адли тэгшээршье бэшэ һаа, һайн хубилалтанууд болоно гэжэ бидэ хэлэхэ аргатайбди.

Бидэндэ экономико хадаа онсо анхарал хандуулха һалбари болоно. Һүүлэй үедэ энэ талаар хэдэ хэдэн томо хэмжээнүүд абтаа. Тэдэ эрдэм-техникын дэбжэлтын, хүтэлбэрилгын, ажахы эрхилэлгын онол арганууды наринжуулан һайжаруулгын, продукциин шанарай, нөөсэнүүдые алмалтын асуудалнуудта хабаатай байха юм. Эдэмнай манай агропромышленна комплексые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд мүн болоно Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэриие, худалдаа наймаае, барилгын комплексые, материально-техническэ хангалгын бүхы системые шэнэ харгы зам дээрэ гаргажа байнабди. Богонеор хэлэхэдэ, манай экономикые шэнэдхэн хубилалга бүхы шэглэлнүүдээр үргэнөөр ябуулагдана гээшэ. Эдэмнай хурдадхалгын түлөө тэмсэлэй шэнэ шатануудта гүн ехэ нөөсэнүүдые, социализмын хүсэ шадалые ажал хэрэгтэ хабаадуулха ёһотой арга хэрэгсэлнүүднай болоно ха юм.

Эдэмнай гадаадын экономическа ажал ябуулгые, нэн түрүүн социалис оронуудтай экономическа холбоонуудаа мүнөөнэй үе шатада хүгжөөлгэтэй холбоотой ажал ябуулгые, наринжуулан һайжаруулха ехэ хэмжээнэй, манай ажал ябуулганууд болоно гээшэ.

Өөрынгөө шиидхэбэринүүдые хүлеэжэ байгаа үшөөл олон шухала асуудалнууд бии гээшэ, нүхэдүүд. Бидэ тэдэниие хаража үзэхэ, шата шатаар шиидхэхэ ёһотойбди, тиихэдээ шэлэһэн лэ замаараа дабшаха ёһотойбди.

Нөөсэнүүдые хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, журам бэхижүүлхэ талаар, ондоогоор хэлэбэл, эли бодо байһан манай нөөсэнүүдые, хэрэглэхэ талаар хүсэлэл оролдолгомнай мүнөөшье экономикын байдалда һайн аша нүлөө үзүүлжэ эхилэнхэй. Хараад үзыт, арадай ажахын найман һарын олон үрэ дүнгүүд, тэрэл үндэһэн дээрэ түйлагдаһаншье һаа, нёдондо жэлэй иимэ хэмжээе болон мүнөө жэлэй түсэбтэ даабаринуудые ахин гараһан байха юм. Энэмнай промышленностьдашье, аграрна секторташье, транспортдашье, капитальна барилгадашье, мүн тэрэшэлэн иимэ шухала, бэлэн бэшэ һалбари болохо худалдаа наймаандашье хабаатай байна гээшэ.

Энээниие бүхы совет хүнүүдтэ хабаатай гэжэ тоолоноб. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 8 һарын туршада 4,8 процентээр дээшэлээ, жэлэй даабари нилээд ехэ — 4,1 процент юм. Энэнь промышленна үйлэдбэриин ургалтын эршые, 5,2 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгоо, зүгөөр жэлэй туршада энэ too 4,3 процент байхаар хараалагдаһан. Ургалтын эдэ тоонуудые политическэ талаһаань харахада — энэ хадаа партиин түсэбүүдые совет арадай дэмжэһэнэй, эрид шангаар, өөрынгөө ажалаар дэмжэһэнэй гэршэ болоно бшуу. Энээгээрээ манай арад партиин хараа шугамда, шэнэлэн хубилгалгада хандасаяа харуулна.

Манай экономикын хүгжэлтын тоо баримтануудаар бидэ сэдьхэлээ хананагүйбди. Тиихэтэйгээ хамта бидэ обёорнобди — энэмнай тон шухала: обёорхо, юунэй боложо байһые хараха хэрэгтэй — манай асари ехэ ажахыда оршон байдал аалиханааршье һаа, зарим газарта бүри аалиханааршье һаа, һайн тээшээ хубилжа байнхай.

Харыт даа, ямар зүрюутэй ушар байдал тохёолдодог гээшэб. Энээн соонь һайншье юумэн бии, нүгөө талаһаань — шиидхэгдэхээр асуудалнуудшье бии. Нёдондо 8 һарын туршада хэлсээгээр баталагдаһан 9 миллиард түхэригэй продукци дамжуулан үгтөөгүй һэн. Дутуу үгэхэ гээшэ юун бэ гэжэ таанад ойлгоно гүт? Энэмнай арадай бүхы ажахын жэгдээр хүдэлхэ аргыень болюулна ха юм. Мүнөө жэлдэ 5 миллиард түхэригтэ хэлсээнэй ёһоор үгтэхэ продукци дамжуулагдаагүй. 2 дахин шахуу доошолоо. Харин, нүхэд, 5 миллиард гээшэмнай — ехэ тоо ха юм. Хэлсээ баталһанаа бэелүүлхэ журам шангадхаха асуудал бидэнэй һанаа зобоохо болоно. Энэ шухала асуудалые үргэн шиидхэхэ хэрэгтэй. Энээниие шиидхээгүй һаа жэгдэ хүдэлмэри хангажа, фонднуудые ашаг үрэтэйгөөр ашаглажа шадахагүйбди, хүдэлмэришэнэй, ажалшадай һанаа сэдьхэлые буруутуулха байнабди. Энэ асуудал бүгэдымнай шиидхэхэ хэрэг, эндэ бидэ бэе бэеэ ойлголсохо, баталһан хэлсээтэ уялгануудаа арга заатагүй бэелүүлхээр оролдохо ёһотойбди.

Али үгы һаа гол фонднуудые ашаглалгада үгэхэ талаар тоо баримтануудые абаад үзэе. 8 һарын туршада нёдондоной хидо орходоо 11 процент ехээр ашаглалгада оруулаабди. Энэмнай һайн гээд хэлэхээр. Теэд түсэбүүднай дүүргэгдээгүй ха юм. Тиихэдээ бүхы юумэн һайн бэшэл гээшэ. Урдань һаа гол фонднуудые ашаглалга 11 процентээр ехэ болоо гэлсэхэ һэмди. Иигээд дүүрээ һаа, тон ондоо дүнгүүдтэй байха болонобди. Теэд эндэ гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэбүүдэй дүүргэгдээгүй үлэхэдэ, жэлэй дүүрэтэр продукци үгэхэ хүсэнүүдые олонхи һалбаринууд абаагүй байхань гэжэ булта ойлгоно. Ажалшад гэр байра, һургуулинуудые, больницануудые абахагүй жэшээтэй. Фонднуудые капитальна барилгаар, капитальна барилгаар бүхы дээрэнь түсэбүүдые дүүргэхэгүй гээшэмнай энэл ха юм даа.

Эдэ бүхы асуудалнууд асари ехэ удха шанартай, тэдээнһээ экономикын дэбжэлтэшье, арадай ажана байдалшье дулдыдаха байна. Экономикодомнай боложо байһан һайн хубилалтанууд олзо оршо оруулха түсэбөө дүүргэхэдэмнай нүлөөлөө, 8 һарын туршада 3,5 миллиард шахуу түхэриг олзо оруулагдаа.

Шэнэлэн хубилгалга тухай хэлэхэдээ, энээн тухай хэлэхэ, эгээн юрэнхы ушар байдал харуулха гээ һэм. Эдэ бүхы юумэнэй ябажа байһан тухай үнэн зүбөөр, бодото дээрэнь харуулхые оролдооб.

Шэнэлэн хубилгалга улам эршэдэнэ, гүнзэгырнэ, хүн зоной бэдэрэлгэнүүд эдэбхижэнэ. Энээндэ ямаршье һэжэг үгы. Ажахымнай бүхы шатанууд эршэтэйгээр хүдэлдэг болоо. Тиигэбэшье нүхэд манай хараалһан түсэбүүдые, партиин XXVII съездын табиһан стратегическэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэг түйлахын тула бодото [illegible] шанга эрьесэ хүрэтэр үшөө холо байна. Обществын ажабайдалай бүхы талануудта гүнзэгы, революционно удха шанартай хубилалтанууд боложо байна гэжэ хэлэлтэй, зүгөөр урдамнай эршэтэ ажалай жэлнүүд хүлеэнэ.

Хэлэхэ үгынгөө хоёрдохи хубиие шэнэдхэн хубилалгада хабаатай манай хүдэлмэриин тодорхой зарим асуудалнуудта зорюулха хүсэлэнтэйб.

Үсэгэлдэр, мүнөөдэршье манай уулзалгада үгэ хэлэһэн нүхэд нютагуудта, ажалша коллективүүдтэ, хизаар, область, республикануудта манай түбэй министерствэнүүд болон албан зургаанууд, СССР-эй Госпланһаа эхилээд шэнэлэн хубилалгын хүдэлмэриие бүри эдэбхитэйгээр ябуулха гэжэ хүлеэхэ гэһэн һанамжанууд дурдагдаа. Энэ асуудал хурсаар табигдана. Энэ асуудал бодото байдалда бии байна.

Энэ хадаа ороной ажахые хүтэлбэрилдэг органуудта зүбөөр табигдаһан эрилтэ мүн. Үнэхөөрөө, шэнэлэн хубилалгын хараа шугамһаа, тэрэнэй ажал хэрэгээ эрхилһэнһээ ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриин, үүсхэлтэ, бэеэ даагаад ябуулха ажалай эрхэ байдал дулдыдаха байна ха юм. Мүнөөдэр бидэнэй КПСС-эй Центральна Комитедтэ болон правительствада баталан абаһан эгээн шухала политическэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэрилгын дээдэ шатануудай ажал ябуулгаар муудхаажа болохо. Үгы һаа, эдэ шатануудай эдэбхитэй хүдэлмэрээр тэдэниие улам эршэтэй болгожо болохо байна.

Манайда заримдаа ямар нэгэ асуудалнуудые шиидхэлгые дээдэ шатада тохохо, үгы һаа харюусалгаяа дээрэһээ доодо шатануудта тохохо, гэжэ һэдэлгэ гаргадаг. Би хэлээ һэм, мүнөө дабтахамни: шэнэлэн хубилалгые дороһоошье, дээрэһээшье ябуулха шухала. Мүнөөдэрэйнгөө үгэ соо энээниие үшөө дахин дабтанаб.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

[М. С.] Горбачев Москва ерэбэ

[КПСС-эй] ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев [...] байһанаа сентябриин 20-до Москва хото бусажа (ТАСС).

[...]ОЙ СУГЛААН

[...] ой модоной хүдэлмэрилэг[...] зорюулагдаһан [...] Москва хото[...] 19-дэ болобо. [...] ЦК-гай секретарь [...], министерствэ[...] албан зургаанууда[й] [illegible]

хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые ой модоной ажахын һалбариин хүдэлмэрилэгшэд урагшатайгаар бэелүүлнэ гэжэ суглаанда хабаадагшад мэдүүлээ.

Манай ой модон ехэшье, баяншье. Оронойманай үргэн дайдаар нэмжыһэн ой тайга гансашье манай орондо бэшэ, [illegible] (ТАСС).

Мүнөөдэр — Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«РСФСР-эй ОЙ МОДОНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Ой модоной, целлюлозо-саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үнэн сэхээр хүдэлһэнэйнь түлөө «РСФСР-эй ой модоной промышленностиин габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Бурдуковский Александр Петровичто — Шулуутайн леспромхозой автомобилиин жолоошон.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ОРЛОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1986 оной сентябриин 18.

ШАГНАЛ

Үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө, Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ой модоной промышленностиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Буряадай АССР-эй Түлишын промышленностиин министерствын Сэлэнгын леспромхозой рамщик **Бикинин** Вагиз Рамазанович, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Хүртэйн леспромхозой технорук **Бакланов** Виктор Леонидович, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Баргажанай леспромхозой модо отологшо **Дандаров** Владимир Васильевич, Буряадай АССР-эй Түлишын промышленностиин министерствын Дээдэ-Үдын леспромхозой модо шэрэдэг автомашинын жолоошон **Елисеев** Владимир Васильевич, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Онохойн ой модоной комбинадай модо шэрэдэг автомашинын жолоошон **Савинов** Владимир Николаевич, Буряадай АССР-эй Түлишын промышленностиин министерствын Ивалгын леспромхозой ахамад инженер **Ткачев** Семен Филиппович гэгшэд шагнагдаа.

* * *

Республикын ой модоной промышленностиие хүгжөөлгэдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум республикын Түлишын промышленностиин министерствын Хёлгын леспромхозой ахалагша мастер **Горбова** Татьяна Трифоновнада, республикын Түлишын промышленностиин министерствын Сэлэнгын леспромхозой директор **Игнатьев** Алексей Степановичта, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Шулуутайн леспромхозой модо шэрэдэг автомашинын жолоошон **Красиков** Савелий Моисеевичтэ, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Сэлэнгын модоной баазын крановщик **Федорук** Яков Ефимовичтэ **«Буряадай АССР-эй ой модоной промышленностиин габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

* * *

Ой модоной ажахые хүгжөөлгэдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хяагтын районой Хяагтын ой модоной ажахын директор **Мельников** Владимир Степановичта **«Буряадай АССР-эй габьяата ой модошон»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо.

* * *

Республикын ой модоной промышленностиие хүгжөөлгэдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй кадрнууд болон ажаһуудалай таһагай начальник **Кайков** Борис Соломоновичто, республикын Түлишын промышленностиин министерствын Дээдэ-Үдын леспромхозой директор **Унтанов** Семен Будажаповичта **«Буряадай АССР-эй габьяата инженер»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭҺ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Түбэй министерствэнүүд болон албан зургаануудта хэлэгдэһэн ажаглалтануудые шагнажа һуухадаа, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай комиссинуудай хүдэлмэриие манай газетэнүүдэй яажа харуулһые һананаб. Тэндэ Хүндэ болон транспортна машина бүтээлгын министерствын шэнэ эрхэ байдалда ябуулһан хүдэлмэриие шэнжэлээ юм. Тэрэ гурбадахи жэлээ туршалгын эрхэ байдалда хүдэлнэ. Ехэл халуун зүбшэн хэлсэлгэ болоо һэн. Депутадууд тус министерствын хүтэлбэридэ шанга эрилтэ табяа, зүбөөршье тиигээ. Юун тухай хэлсээ һэм, харыт, би энээниие тэмдэглэжэ абаһан байгааб. Министерствын хүдэлмэрилэгшэд хуушан заһ заншалнуудтай, доодо шатынгаа эмхинүүдтэй харилсаануудайнгаа хуушан ёһо гуримуудтай яашье хахасажа ядана. Гадна шэнэлэн хубилгалгын эрхэ байдалда нэгэдэлнүүдтэ болон предприятинуудта дамжуулан үгэхэ эрхэнүүдһээ һалажа ядана. Энэнь гол шухала зүйл.

Хуушанайхяараал һалирха заншал энэ министерствэдэ батаар лэ үлэһэн байна бшуу. Харин гурбадахи жэлээ туршалга хэгдэжэ байна. Теэд хуушан заншал гэшэ ямар ехэ хүсэтэй гэшэб, яажа энээниие зайсуулхаб! Энээниие анхаралдаа абаха байнабди. Шэнэлэн хубилгалга гэшэмнай энэл ха юм.

Министерствын хүдэлмэрилэгшэд бусадта — һүүлэй һүүлдэ түсэбэй хуби заяа шиидхэдэг хүнүүдтэ дамжуулха юумээ гартаа бариад байхые һэдэнэ. Аппарадыншье хороогдоо, харин бэшэгэй харилсаанууд үсөөрнэгүй. Теэд эндэ нүхэдэй хэлэһэнэй ёһоор, хүтэлбэриин аппарадые саашадаашье үсөөруулхэ болоо ха.

Министерство ушаргүй олон заабаринуудые эльгээжэ, тоо баримтануудые эрижэ үргэлжэлһөөр. Энэнь туршалгаар хараалагдаагүй байха юм. Хуушанайхяараал хүдэлһэн зандаа байна бшуу.

Предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ ажахын тоосооной харилсаанууд хубилаагүй. Бодото дээрээ ёһотой ажахын тоосооной бригаданууд үгы байһаар. Депутадуудай зарим предприятинуудтай танилсахада инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, хүтэлбэрилэгшэдшье, эндэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд болон хүдэлмэришэд тухай хэлэгдэнэгүй, ажахы эрхилэлгын, материальна талаар урмашуулгын шэнэ гуримуудые тон һулаар мэдэхэ байна гэжэ элирүүлэгдээ. Зариманиинь эдээниие бүри мэдэхэшьегүй байха юм. Энэмнай туршалгын гурбадахи жэлдэ бшуу!

һалбариин хүтэлбэриин ямар хараатай байһанһаа бүхы юумэн дулдыдаха байна. Энэнь саашадаа һалбариин предприятинуудта тэрэл шэгээрээ тараха бшуу.

Юрэнхы хэлэхэдэ, энэ министерствэдэ урагшаа дабшалта бии, Теэд хэрбээ ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдал болон онол аргануудаа сахигдаа һаа, захирганай онол аргануудһаа хүтэлбэриин экономическа аргануудта шэлжэн ороһон байгаа һаа, дэбжэлтэ бүришье түргэн байха һэн. Теэд эндэмнай тон дүршэлтэй, манай томо ажахы эрхилэгшэ нүхэр Афанасьев-Сергей Александровичай хүтэлбэрилдэг һалбари тухай хэлэгдэнэ ха юм, Тэрэнэй дүй дүршэлые бидэ сэгнэдэгбди. Энэ министерство болон министр тухай хэлэжэ байхадаа, би бусадшье тухай бодомжолноб. Энэ хадаа партиин Центральна Комитедтэ зүбшэхэ зүйл болоно хаш.

Арадай ажахые хүтэлбэрилгын гуримые үндэһөөрнь хубилгаха үзэл бодолые хүгжөөн, бидэ саашадаашье дабшахабди. ВАЗ болон Сумска машина бүтээлгын нэгэдэлэй хүдэлдэг гуримуудта, тобшолон хэлэхэдэ, ажахын тоосоондо дүүрэнээр оролгын, өөрынгөө һомололгын болон гаргашаяа харюулалгын эрхэ байдалда 1987 ондо Минхиммаш, Минавтопром, Миннефтехимпром, Минприбор, Минморфлот болон арбан долоон промышленна министерствын 36 томо предприяти болон нэгэдэлнүүдые оруулха гэжэ шиидхэгдээд, бэлэдхэлэй үргэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Энэ замаараа бидэ эрид зоримгойгоор, удаа дараалан дабшахабди.

һүүлэй үедэ абтаһан тогтоолнуудые бэелүүлхэдээ, хойшолуулашагүй зорилгонуудые шиидхэлгые холын болзорто гэдэргэнь болгодог зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай заншал ЦК-гай һанаа зобооно. Игэжэ тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай болон правительствын хабаадалгатайгаар абаһан тогтоолнуудые өөрынхеэрээ тайлбарилна. Энээндэ бидэ мүн лэ тодорхой сэгнэлтэ үгэхэ болонобди, Харин энээн тухай нэн түрүүн Госплан болон министерствэнүүд бодожо үзэхэ ёһотой.

Абтаһан шиидхэбэридээ типографиин шэрээр хангалтаһаар байтар тэдэниие хубилгаха тухай дурадхалнуудые оруулха гэшэ хуушарһан гурим гэшэ. Энээндэ эсэс табигдаха ёһотой. Иимэ асуудалай үндэһэтэйшье һаань, тогтоол бэелүүлхэ арга бэдэрхэл шухала. Юундэб? Удаадахи тогтоолнуудые бэлдэлгын үедэ бултадаа харюусалгатайгаар хандаха бодото байдалһаа үндэһэтэй даабаринуудые бэшэхэ аргатай болоно ха юм.

Манайда заримдаа шиидхэбэринүүд хүнгэхэнөөр абтадаг, тэд эндээ хүнгэхэнөөр хандадаг гэшэ. Энэ зам аюултай. Энэ замаар бидэ һаяхан ябадаг һэмди, тэрэнэй хаана хүргэдэгыень мэдэнэбди. Хойшолуулашагүй асуудалнууд олон арбаад жэлнүүдтэ шиидхэгдээгүй үлэдэг һэн. Нэгэ талаһаа эдэбхитэй хүдэлмэриин маяг гаргагдаха, зарим асуудалнуудаар шиидхэбэринүүд абтаха, харин нүгөө талаһаань удааншье болонгүй жэлэй түгэсхэлдэ, ээлжээтэ жэлэй түсэб табихадаа, эдэ тогтоолнуудтаа бүхэли боти хубилалтанууд оруулагдадаг байгаа, Иимэ аюултай замаар бидэ ябахагүйбди. Энээнһээ бүхы нүхэдые һэргылхэ байнабди.

Бүри июниин Пленумэй һүүлдэ шэнээр бодхоогдожо байһан предприятинуудтаа шэнэ техническэ шиидхэбэригүй зүйлнүүдые оруулха гэһэн министерствэнүүд үшөө бии. Тэдэнэртэй эбсэжэ эдэ проектнүүдые абаа һаа, алибаа һалбарида адагынь 15—20 жэлдэ гээгдэлые өөһэдөө батадхаха болонобди. Эндэ бидэ түбэй албан зургаануудай шэнэлэн хубилалгаяа унжагайруулжа байһые, мүн тэдэниие хинадаг Эрдэм болон техникын талаар комитедэй унжагайржа байһые харанабди. Тэрээндэ өөрынгөө үүргые үшөө дүүргэнэгүй гэжэ һануулхада үлүү бэшэ.

Мүнөөдэр городто болоһон уулзалгануудта инженернүүд олоороо сугларaa. Тэдэнэр минии урда үсөөн бэшэ асуудалнуудые табяа: манай обществодо инженернүүдэй үүргэ тухай; энээниие ЦК ямараар харанаб, асуудалнууд яажа шиидхэгдэхэб: инженернэ хүдэлмэриин нэрэ хүндэ дээшэлүүлэгдэхэ гү. Эдэ асуудалнуудтай дашарамдуулан би һанаата болобоб.

Юундэ иимэ асуудалнууд гарабаб? Бидэ Ленинградта туршалга үнгэргөөбди, тэрэнь инженернүүдэй, конструкторнуудай, научна хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриие урмашуулха талаар һайн дүнгүүдые харуулаа. Тэндэхи коллективүүд өөрынгөө институдуудые һула, мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ таарахагүй хүдэлмэрилэгшэдһээ сүлөөлөө, Тэдэнь эндэ хэрэггүй байгаа. Тэдэнэр ондоо газарта хэрэгтэй, тэндэ ашаг үрэ асаржа магад. Хүдэлмэрилэгшэдэй тоонь юрэнхы дээрээ гурбанай нэгэ хубяар хороогдоо, харин зохёоһон хүдэлмэринүүдэйнь тоо олошороо, хэмжээнь дээшэлээ, хүдэлмэриинь түлбэри нилээд ехээр, инженерэй зохёохы хубитаһаа дулдыдажа ургаа.

Энэ һайн, зүб харгы зам гэжэ бидэ бодоо һэмди. Энээниие бусадта дурадхаха гэжэ шиидхэгдээ һэн. Зүгөөр энэ шиидхэбэри мүнөө ёһотой һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй гэшэ ха. Минприборые шалгаха гэжэ шиидэбэбди. Энэ министерство үйлэдбэрилдэг техникынгээ үндэр хэмжээндэ гараха ёһотой байгаа; тэрэ бүхы һалбаринуудтай холбоотой, бүхы арадай ажахыда, манай бүхы экономикодо өөрынгөө нүлөө үзүүлхэ ёһотой.

Юун байба гэшэб? Эндэ энэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандаһан байба. Оруулһан хубитаһаань дулдыдангүй бултандань, хүн бүхэндэ хэдэ хэды түхэриг нэмээд, адли болгоод орхижорхёо. Энээнэй һүүлдэ юумэнэй хубилаагүйнь гайхалтай бэшэ.

Эндэ, Кубаниин газар дээрэ болоһон уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүдтэ, энэ асуудал табиһандань би сэдьхэлээ ханаб. Энэ асуудал Центральна Комитедтэ болон правительствада бидэнэй бодомжотой адлирхуу байна.

Нүхэдүүд, ондоо асуудалда орохо хүсэлэнтэйб. Энэмнай мүн баһа шэнэлэн хубилалгада хабаатай. Энэ хадаа демократи тухай, обществые демократизацилха, манай ажабайдалай бүхы талануудые — гүрэнэй органуудые, экономикые, социальна болон соёлой һалбаринуудые демократизацилга тухай.

Үшөө дахин манай уулзалгануудта хандаанаб. Тэндэ гүнзэгы удхатай асуудалнууд табигдаа һэн. Эдэ инженернүүдэй, врачнуудай, философуудай бусадшье мэргэжэлтэдэй түлөөлэгшэдэй, богонёор хэлэхэдэ, университедүүдые болон һуралсалай бусадшье зургаануудые дүүргэжэ байһан залуу хүнүүдэй асуудалнууд байна. Энэмнай мүнөө ажалда орохоёо байһан шэнэ хүсэн гэшэ,

Манай арад ямараар ургаа гэшэб, ухаан бодолой болон зохёохы ямар ехэ арга боломжонуудтай гэшэб, орон доторхи асуудалнуудаа шиидхэхэдээ, энээниие ашаглангүй юундэ захиргаан, захиралтануудые хэрэглэдэг байна гээшэбибди гэжэ бодоо һэм.

Манай үндэр тушаалта хүнүүд гү, алибаа хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай, юрын коммунистнуудай болон инженернүүдэй, мэргэжэлтэдэй бодомжонуудые тэсэмгэйгээр шагнажа абадаггүй үзэгдэлнүүд бүхы, тэрэнэй тоодо партийна органуудташье дэлгэрһэн байдаг. Тэдэнэр бүхы юумэ мэдэхэ, тэдэндэ бүхы юумэн хашартай болоһон, тэдэнэр эсэһэн шэнгеэр харагдаха. Бүхы түхэл маягаараа дүүргыш гэжэ харуулха. Дүүргээгүй һаань, ошо, өөрынгөө хэрэг хэ, бидэ эндэ шамгүйгөөр шиидхэхэбди гэхэ.

Энэмнай, нүхэд, үргэнөөр дэлгэрһэн гурим. Энээнтэй би ороной, олон газарта ушараа һэм. Энээн тухай хүнүүд Центральна Комитедтэ бэшэдэг, тиигээдшье хэблэл энээн тухай хэды олон материал үгэнэб.

Үшөө юун байнаб гэхэдэ? Шэнэлэн хубилгалгын үедэ хэндэ эгээл хүндэ гэшэб? Шэнэ юумэ үүдхэгшэдтэ, эдэбхитэйшүүлдэ, һанаа амар һуудаггүй зонуудта. Тэдэнэр хүтэлбэрилхы зарим кадрнуудай хүдэлмэриин хуушан заншалнуудые эбдэжэ, түргөөр хүдэлхыень баадхана. Харин тэдэнь хуушан заншалаа, хуушан бодомжоёо хубилгаха дурагүй байха юм.

Шэнэлэн хубилалгын үедэ обществые демократизацилгын ашаар арад зоноо эдэбхижүүлхэ болонобди. Шэнэлэн хубилалгын удхань юун бэ гээд хэлэхэ болоо һаа, юрэнхыгөөр игэжэ хэлэхээр: ажалша коллектив бүхэндэ, партийна организацида, область, республика, һалбари, түбэй албан зургаан бүхэндэ, бүхы парти дотор хүн хадаа өөрынгөө оронойн эзэнби гэжэ мэдэрхэ эрхэ байдал олгохо ёһотойбди.

Теэд эзэн хүнэй уялгануудынь харюусалгатай. Өөрынгөө ажахыда хубилалтануудые эршэтэйгээр ябуулха, хэрэгүүдынь һайн тээшээ хубилха, алибаа коллективтэ, райондо, предприятида, фермэ дээрэ бүхы хүнүүд эзэн ёһоор эршэтэйгээр хүдэлхэ, бидэниие һаатуулдаг ушарнуудтай эбсэхэгүйн түлөө харюусаха ёһотой.

Бидэ, нүхэдүүд, олониитэдэ мэдээсэл үргэдхэхэ, шиидхэгдэхэ асуудалнуудаа үнэн зүбөөр зүбшэхэ замаар дабшанабди. Заримдаа энэмнай манай эдэбхитэдые, ветерануудые болон бусадые һанаата болгоно. Зарим хүнүүд Центральна Комитедтэ бэшэг бэшэнэ (тэдэнь намда бии): бидэ бултадаа шэнэлэн хубилалгын түлөөбди, теэд хэтэрмэ олон шүүмжэлэлгэ хэгдэнэ. Ажал хэрэгүүднай тиимэ муу гэшэ гү?

Нүгөө зариман шүүмжэлэлгые үргэлжэлүүлхэ, гэхэтэй хамта һайн юумые, шэнэлэн хубилалгын үедэ бии боложо байгаа хубилалтануудые ехээр харуулха гэлсэнэ. Би энэ бодомжые дэмжэхэ байнаб.

Олондо мэдээжэ болголгые бидэ үргэдхэхэ ёһотойбди, манай хүн зон ажалша коллективтэ, райондо, городто, областьдо, республикада, орон доторнай юун боложо байнаб гэжэ мэдэхэ ёһотой.

Манай парти хүтэлбэрилхы парти гэжэ бултадаа, тэдэнэй тоодо хүтэлбэрилхы кадрнууд болон коммунистнууд, мартаха ёһогүй. Тэрэ политическэ хараа шугамые зохёодог, кадрова политикые, эмхидхэлэй-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгые бэелүүлдэг, арад зоноо хүтэлдэг.

Теэд, нүхэдүүд, парти арадтаа алба хэдэг. Тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргэнь тэрээндэ үгтэһэн үлүү һайн арга боломжо бэшэ. Энэ хадаа нэн түрүүн ороной хуби заяанай түлөө арадай үмэнэ абажа ябаһан асари ехэ харюусалга гэшэ. Ушар тиимэһээ бүхы коммунистнууд, бидэ — юрын коммунистһаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, Политбюрогой гэшүүд хүрэтэрөө — арадтаа алба хэнэбди. Энээниие мартаһан хүнүүдтэ энэ ендэрһээ һануулнаб,

Манай хэрэг үнэн сэхэ. Зүб замаар дабшанабди гэжэ мэдэрнэбди. Энэ дабшалтамнай улам хүсэтэй, эрьолтэгүй болоно. Манай общество демократиин үргэдхэлгын асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо һаамнай, шэнэлэн хубилгалга улам эршэтэйгээр ябуулагдаха.

Харин политическэ заабаринуудые тодорхойгоор бэелүүлхэдэ, тэрэ тоодо демократиие үргэдхэлгэдэ, ажалшадые, экономикые болон оюун ухаанай оршониие хүтэлбэрилгэдэ, социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зарим ушарта аалидалга, зарим ушарта нэгэ хэмдээ зогсолго үзэгдэнэ.

Хүн зоноор зүбшэхэ, ходолоо хүн зоной дунда байха байна ха юм. Коммунист олониитын дунда байха, арадтай сагүргэлжэ холбоотой байха, тэрээндэ алба хэхэ, арадай хэлэһые политикада бэелүүлхэ, энэ политикые бэелүүлгэдэ арад зониие элсүүлхэ уялгатай. Энэ гүнзэгы ленинскэ заабаринууд мүн гэшэ. Тэдэнэр мүнөөшье бидэндэ амилха агаар шэнги, шэнэлэн хубилгалгые бэелүүлхэ гол хүсэн болоно гэшэ.

Теэд энэ эрьелтэ хэхэнь бэлэн бэшэ. Ажалшадтай хөөрэлдэхын орондо зарим хүдэлмэрилэгшэд саарһа эрхилхэ дуратай. һэрюухэн кабинедтэ ерэжэ һуугаад саарһа эмхилхэ... Ажалша коллектив ошо гэхэдэ, харюусаха: гомдолдо харюу бэшэхэ хэрэгтэй. Тиигээд эли болоһон юумэндэ харюу бэшэжэ һуудаг.

Недели бэшэбэ, харин хүдэлмэринь һаатажал байна. Хүнүүдтэ ошохо, шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ тэдэнэртэй хамта хабаадалсаха дурагүй байһаниинь эндэһээ харагдана.

Игэжэ хандахадаа, демократиин удха шанарые гүйсэд ойлгоногүй гэшэ ха. Нүхэдүүд, бидэ бултадаа демократиие үргэдхэлгын эрхэ байдалда хүдэлжэ һураха ёһотойбди гэжэ ЦК-гай Пленум дээрэ хэлэгдэһэн байгаа. Энээнэй урда тэз захиралта үгэжэ, зонхилдог һаа, харин мүнөө эдэбхитэй ажал хэрэгүүдтэ бүхы зониие хабаадуулха, олониитын хүсэ шадалые хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Манай обществын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта улам ехээр батадхагдажа байһан олониитэдэ мэдээсэлгэ олон хүнүүдэй һанаанда таарангүй. Хүдэлмэришэд болон таряашадай дунда, мүн манай интеллигенциин дундашье ажалшадай зүгһөө ородог шүүмжэлэлгые дурагүйгөөр хүлеэн абадаг ушарнууд үсөөн бэшэ. Демократиие үргэдхэхэ хэрэгые зарим хүнүүд дэмжэнэгүй.

Нүхэдүүд, демократи гэшэмнай гансал эрхэнүүд бэшэ, энэмнай харюусалга, уялга, журамай асуудал мүн. Демократи гэшэ бүгэдые зүбшөөһэн, эмхи гуримгүй ябадал бэшэ. Хүнэй граждан хараа бодолые харуулха арга олгодог эрхэнүүд болон уялгануудаар тэрэ бэелүүлэгдэдэг.

Манай обществын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хүн бүхэн өөрынгөө ажалаар хабаадаха ёһотой гээд демократяар хараалагдана. Харин энэнь ямар удхатайб гэбэл, демократи энэ талаараа бүхы хүнүүдтэ шэглүүлэгдэнхэй, Энэ имагтал тушаалта нюурнуудта бэшэ, бүхы обществодо хабаатай.

Энээн тушаа бодолнуудые Ленинэй зохёолнуудһаа мэдэжэ абадагбди. Владимир Ильич социализм ба демократи тухай ехэ юумэ хэлэһэн гэшэ. «Марксизмда хэгдэһэн карикатура тухай» статьяһаань абтаһан үгэнүүдые һануулха һанаатайб. «Социализм демократигүй байжа шадахагүй юм, — гээд, Владимир Ильич хэлэһэн байгаа. — Нэгэдэхеэр гэбэл, хэрбээ демократиин түлөө тэмсэлээр социалис революцида бэлэдхэл хээгүй һаа, пролетариат тэрэниие хэжэ шаданагүй. Хоёрдохёор гэбэл дүүрэн демократи бэелүүлэнгүй, илагша социализм илалтаяа барижа шадахагүй».

Соведүүдэй талаар ехэ шиидхэбэри баталан абаһан байгаабди, Тэдэнэртэ ехэ арга нээнэбди. Ажалшадай засаг тулада өөрынгөө бүрин хүсэдөөр харуулхынь тулада хуулиин талаар ехэ арга боломжонуудые байгуулаа гэшэбди. Юуб гэбэл хүдэлмэришэд болон таряашад, интеллигенциин түлөөлэгшэд Соведүүдэй гол хубинь болоно бшуу,

Ниитын эмхинүүдэй эрхэнүүдые үргэдхэхэ замаар дабшаха ёһотойбди. Хэрбээ шэнэдхэн хубилгалгын үедэ шэнэ зорилгонуудые шиидхэжэ байхадаа, бүхы талаар комсомолой эрхэнүүдые үргэдхэбэл, ямар нэгэ юумэ алдаха гэшэ гүбди? Предприяти дээрэхи ямаршье асуудалнууд комсомолгүйгөөр, залуушуулгүйгөөр шиидхэгдэхэгүй гээд асуудал табижа болохо. Энэ буруу гү?

Эрдэм-техникын дэбжэлтын түрүү эзэргэдэ хүдэлдэг манай предприятинуудые абаад үзээл. Тэндэ хэн ажалланаб? Залуушуул! Тиихэдээ жиирэй хүдэлмэрилэгшэдэй дундашье, мүн инженернүүдэй дундашье,

Ороной түүхэй эдүүлэй баазатай, элшэ хүсэтэй холбоотой шэнэ газар дайда ашаглан хэрэглэнэбди, Тэндэ хэн хүдэлжэ, эдэ бүхы газарнуудые ашагланаб? Залуушуул!

Имагтал этигэл найдабари, харюусалга, гүрэнэй ехэ зорилгонуудые, политическэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, арадай ажахые залан хүтэлбэрилгэдэ, арюун зүб ябадалай, гурим журамай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ залуушуулые хабаадуулга хадаа манай залуушуулые бүри эдэбхитэй, социализмын үг зорилгонуудта үнэн сэхэ болгохо бшуу.

Хэрбээ хаанаб даа юунэйшьеб боложо үгөөгүй, залуушуулай дунда политикаһаа хулжаха, хайша хэрэг байха, гансал урдахяа хараха баримтануудай ушардаг һаань, энэмнай бидэ бүгэдэнэй гэм зэм болоно. Залуушуул шэнэдхэн хубилгалгада эдэбхитэйгээр хабаадаха хүсэлтэй, Бидэ энээниие мэдэрнэбди, энээниие дэмжэхэ хэрэгтэй. Энэ асуудалые хуулиин талаар шиидхэхэнь хүшар юм аал? Институдуудай, һургуулинуудай ажал ябуулгые гү, али ажахын байдалые гуримшуулдаг мүнөөнэй нормонууд иимэ арга олгоногүй гэшэ гү? Комсомолой өөрын ябуулга, ехэ харюусалга, өөрөө мэдээд, ажалаа ябуулха тухай асуудал мүнөөдэр табижа шадахагүй гэшэ гүбди? Шадахабди. Энэмнай манай анхарха зүйл, демократи мүн болоно.

Зарим тээ профсоюзууд баһал мохоо молхи болонхой. Партийна үндэһэ һуури дээрэ, манай гол ёһонууд дээрэ тэдэнэртэй харилсаа холбоо тогтоонгүй, зарим партийна секретарьнарай хүтэлбэрилэгшэдые тойрон «полька-бабочка» хатардаг һаань, профсоюзда коллективэй аша туһада шанга үгэ хэлэхэ хэрэгтэй болоходо, хүтэлбэрилэгшэдтэй гар гараа барилсан, краковяк хатардаг байна. Тиимэ бэшэ һаа, хэдэн жэлдэ шиидхэгдэдэггүй олохон асуудалнууд түргөөр харагдаха байгаа. Энэ манай демократиин системэдэ сэхэ хабаатай.

Бүхы асуудалнууд дээрэ тогтохо гэнэгүйб, Оронойнгоо эзэн гэшэб гэжэ хүнэй мэдэрдэг болоходол, шэнэдхэн хубилгалгые бэелүүлжэ шадахабди гэжэ тэмдэглэхэ байнаб.

Демократиин үндэһэ һуури дээрэ шэнэдхэн байгуулгын үргэдхэгдөө һаань, хүн өөрынгөө оронойнгоо эзэнби гэжэ тооложо шадаха.

Демократи тухай хэлэхэдээ, жэшээ харуулха хэрэгтэй. Тиимэһээ шэнэ эрхэ байдалда манай партиин ажал ябуулгада бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай хэлэхэмни.

Хурдадхалгын хараа шугамые зүбөөр ойлгохо, тэрэниие бэелүүлгэдэ, шэнэдхэн хубилгалгада зүбөөр хандаха талаар нэн түрүүн партийна органууд жэшээ харуулха ёһотой.

Теэд үнгэрхэдөө партийна органуудташье энеэдэтэй юумэн үзэгдэдэг байна. Шэнэдхэн хубилгалга гэшэ таарамжагүй үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүйгөөр хандаха, ажал хэрэг тухайгаа олониитэдэ мэдээсэдэг байха удхатай гээд хэлэнэбди. Эдэ бүгэдэ ойлгосотой гэжэ һанагдахаар. Общество бүхы юумые мэдэхэ, бүхы юумэн тухай ушар ёһо мэдэнгээр һаналаа хэлэхэ ёһотой. Теэд хараад үзээбди. Партиин Курганска обкомой һаяхан болоһон пленум дээрэ нэгэдэхи секретарь нүхэр Плеханов элидхэл хэһэн байгаа. Удха түгэлдэр, шанга, шүүмжэлэлтэй, һайн элидхэл хээ. Харин областной газетэдэ элидхэлыень хэблэхэдээ, тэрэниие ехээр хорооходонь. нёдондо жэлэйхидэл, табан жэлэй саада тээхидэл, бүхы юумэн һайн, зохид шэнги болошоһон байна.

Хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дунданууд, алдуу эндүү гаргаһан, түшаалаа хэтэрүүлһэн зэмэтэй хүнүүд тухай хэлэгдэһэн газарһаа гүша гаран хаһалта хэгдэһэн байгаа гээд, ЦК-һаа нүхэд элидхэв. Тиихэдээ Курганда үсөөн хүнүүдтэ нэгэ мэдээсэл, бусад бүхы хүнүүдтэ ондоо мэдээсэл үгтэһэн болоно гэшэ. Игэжэ холо ошожо болохо: нэгэ зариман нэгэ журамтай, нүгөөдүүл ондоо журамтай, нэгэ заримандаа нэгэ хуули, нүгөөдүүлдэ ондоо хуули гэхэ мэтээр. Үгы! Манда бүхы хүнүүдтэ нэгэл хуули, нэгэл журам, нэгэл социалис ёһо заршам байха ёһотой.

КПСС-эй, партийна эхин организаһаа эхилээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүрэтэр тэрэнэй бүхы шатануудай ажал ябуулгаяа хэр түргөөр шэнэдхэн хубилгаһанһаань ехэ юумэн дулдыдаха. Нүхэдүүд, энэмнай бидэнэй, ороной партийна бүхы эдэбхитэдэй нэн түрүүшын зорилго мүн. Энэ талаар КПСС бүхы обществодо жэшээ харуулха ёһотой. Ажалшад эдэбхи үүсхэл гаргана, дурадхалнуудые оруулна, асуудалнуудые табина, дутуу дунданууды элирүүлнэ гээд дүүлэдаг, хэблэдэ үншадаг байхадамнай, партийна эхин организацинуудай, райкомой, горкомой эдэ бүгэдые хамгаалха, дуугай байха гэжэ оролдодог һаань, бүтэхэгүй. Иимэ партийна комитет өөрынгөө нэрэ хүндые гутаана гэшэ.

Хүдэлмэриингөө түхэл янзаар, хандасаар, эдэбхи үүсхэлтэй, залан сэхэ ажалаар, партийна гуримаар хүнүүдые зоригжуулха ёһотойбди. Үйлсэдэ гү, али гэртээ, үсөөн хүнүүдэй дунда хэлсэдэг асуудалнууд суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэхэ ёһотой. Гансашье кампанинуудай ябаса бэшэ, харин ямар нэгэн районой, республикын, предприятинуудай, ямар нэгэн һалбариин коммунистнуудай, ажалшадай һанаае зобоодог түйлай шухала асуудалнууд суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой.

Партиин эхин организаци, райком болон горком энээндэ эгээл дүтэ байдаг. Нүхэдүүд, манай политическэ хараа шугамые бодото байдалтай холбохо, энэ политическэ хараа шугамай гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлгэдэхын тула айхабтар ехэ хүдэлмэриие районно комитет, партийна эхин организаци өөр дээрээ даажа абаха зэргэтэй.

Партийна органууд, коммунистнууд өөрынгөө ажал ябуулгаар жэшээ харуулха зэргэтэй. Партийна болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай секретарьнарай нэгэ юумэ хэлээд, харин үнэн дээрэ ондоо юумэ хэдэг байһан хуушанай хандасые бидэ буруушааһан байгаабди, тэрээнһээ арсаха шухала.

Хүнүүд дутуу дунданууд[та] ехэ эбсэшэгүйгөөр хандадаг болоо. Ажалшад, бүхы коммунистнууд бидэниие хаража байна. Тиимэһээ хизаарай партийна организациин бүхы хүдэлмэриие шэнэдхэн хубилгаха, ленинскэ гол ёһонууд дээрэ, партийна шэнжэтэй гол ёһонууд дээрэ партийна шэнжэтэй гол ёһонууд дээрэ партийна байдалые һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудаа үргэлжэлүүлхые краснодарайхидые уряалнаб. Партийна организаци доторхи, мүн бүхы хизаар доторхи хэрэг байдал һайжарна. Тиимэ хадаа, нүхэдүүд, ехэ үрэ дүнгүүд түйлагдаха зэргэтэй.

Хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэр хизаарай партийна организациин эдэ хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэнэ. Энэ хүдэлмэриие залан сэхээр ябуулха хэрэгтэй. Ойроо хүрэхын аргагүй хүнүүд манда байха зэргэгүй. Манайда партийна гү, али ниитын хиналтада ородоггүй нэгэшье албан байха ёһогүй.

Гансал хүтэлбэрилхы кадрнуудта бэшэ, жиирэй коммунистнуудта, хүдэлмэришэдтэ, манай интеллигенцидэ, таряашадта—бултанда энэ хабаатай. Хэн нэгэнэй зүб зампаа хадуурхадань, манай социалис демократиин үндэһөөр энээн тухай сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Демократи бэелүүлхэһээ айһанай хэрэггүй. Энэмнай манай обществые һуларуулха бэшэ; харин улам бэхижүүлхэ. Энэ гурим, журам муудуулха бэшэ, харин ушар ёһо мэдэлгын үндэһэ һуури дээрэ хэрэг байдалнай һайжаржа эхилхэ.

Хуурмагаар һаймһаржа, зондо хүндэтэй болохые оролдогшод, гүжэрдэгшэд демократиие, олондо мэдээсэлгые хэрэглэдэг байһан гээд таанад хэлэхэдээ болохот. Теэд бидэ тэдэниие диилэхэгүй гүбди? Нүхэдүүд, диилэхэбди. Бидэ бүхы юумые нюуса далдагүйгөөр зүбшэн хэлсэхэдээ, хэтэрһэн, манай обществые, коллективые, үнэн сэхэ хүниие хардаха һанаатай ямаршье хүнэй амынь татажа шадахабди.

Дутуу дунданууды заһалгада шэглүүлэгдэһэн, үнэтэй сэнтэй дурадхалнуудые, ажалша коллективүүдэй, манай обществын хүсэ шадалые нэмээдэг бүхы юумые дэмжэхэ, урмашуулха хэрэгтэй,

КПСС болон тэрэнэй партийна органууд, тэрэнэй партийна кадрнууд жэшээ харуулха ёһотой. Хизаарай партийна организацида тон иимэ байха гэжэ найданаб.

Нүхэдүүд! Кубань—аграрна ехэ нютаг мүн. Ороohоной, мүнөөдэрэй ба ерээдүйн ургасын хуби заяанай гол томэ мүнөөдэрэй уулзалга дээрэ хэлсэгдэхэ ёһотой. Кубаниинхидай түйлаһанаараа һанаагаа амараагүй байһаниинь намайе баярлуулаа. Энэмнай кубаниинхидай зүгһөө үзэгдэһэн баһал шэнэ юумэн болоно. Энээн тухай нэмээнгүйгөөр үнэн зүбыень хэлэнэб. Эдеэ хоолой асуудалые шиидхэлгэдэ Кубаниин айхабтар ехэ хубитаяа оруулжа байхада, энээгээр һанаагаа дүүрэнгүй байлгань аграрна сектортэхи ба имагтал эгээл түрүү шаглалнуудтахи һайн хубилалтануудта ехэ түлхисэ боложо үгэнэ. Нүхэдүүд, таанадай хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэнэб!

Үсэгэлдэр Тимашевскэ райондо агропромышленна комплексын хүдэлмэритэй анхаралтайгаар танилсаа һэмди. Бүхы хизаар дотор боложо байһан юумэн эндэ яһала элеэр харагдана. Кубаниин эршэмтэй хүгжэлтын шэнэ шатада хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абаха, тэрэнэй шанарые һайжаруулхын тула арга боломжонууд бэдэрэгдэнэ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ, эршэмтэй технологидо түшэглэхэ, хамтын подряд, ажахын тоосоо хэрэглэн, ажахы эрхилэлгын ба хүтэлбэрилгын шэнэ онол аргануудта хүчине хабаадуулха ябадалые хаүүнаар дэмжэхэ хэрэгтэй.

Үнэхөөрөөшье, гайхамаар зүйлнүүдые эндэ би дуулааб. Сасуулжа үзэхэдэ, арбадахи табан жэлдэ гектарһаа 30 центнэр ороохон, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ баһал 30 центнер ороохон хуряагдаһан байба. Эршэмтэй технологи нэбтэрүүлхэ шэглэлээр түрүүшын алхам хэгдээ. Эндэ түүхэй, һайса бодожо үзэгдөөгүй зүйлнүүдэй олоншье һаань, урга-

---

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагай «Агитаторай блокнот» журналай ээлжээтэ 16-дахи номер хэблэгдэбэ.

«Халуун хаһын үедэ таряашадай дүүргэхэ гол зорилго» гэһэн ниитэ гаршаг доро «Ургаса хуряалга дээрэ ябуулагдаха агитационно-ниитын хүдэлмэри» гэһэн редакционно түрүү бэшэг толилогдоо. Ороһо ехээр үйлэдбэрилхэ, шанарыень һайжаруулха гэшэ байгша табан жэлэй гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Тэрэниие дүүргэхын тула эршэмтэй технологи нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Байгша ондо Буряад орондомнай иимэ технологи 70 мянган гектар дээрэ хэрэглэгдэхэ гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 20 мянган гектараар ехэ болоно. Ажалые эмхидхэлгын түрүү аргануудые нэбтэрүүлжэ, республикын агропромой хүдэлмэрилэгшэд арбан хоёрдохи табан жэлдэ КПСС-эй XXVII съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ найдамтай үндэһэ һуури табиха зорилготойгоор оролдолго гаргана, агропромышленна комплексын партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд гүрэндэ ороһо худалдаха түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө ажалша коллективүүдтэ дэлгэрүүлхэ, хуряалгада хабаадагшадай дунда ниитэ-политическэ удха түгэлдэр хэмжээ ябуулгануудые тодорхой шэглэлтэйгээр эрхилхэ уялгатай гэжэ журнал бэшэнэ.

Партиин Загарайн райкомой секретарь Э. З. Долхонова Буряад ороной соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съездые угтуулан толилогдоһон статья соогоо хүдөөдэхи соёлой-спортивна комплексүүдэй хүдэлмэри эмхидхэхэ тушаа бодомжолно. 1985 оной зун болоһон КПСС-эй Загарайн райкомой пленум дээрэ соёлой талаар ажалшадай эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангахын тула партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри тушаа асуудал харагдаа һэн. Тэрэл оной октябрь соо «Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ой хүрэтэр һуурин тосхон бүхэндэ — соёлой ба спортын жэшээтэ эмхи зургаануудые» гэһэн комплексно программа абтаһан байгаа, Тэрэнь КПСС-эй обкомой бюро дээрэ һайшаагдаа юм. Тэрэнэй ёһоор ажалшадай сүлөө сагые эмхидхэхэ талаар хүдөөгэй соёлой эмхи зургаануудай ябуулдаг хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Партийна организацинууд соёл гэгээрэлэй, спортивна хүдэлмэриин шэнэ, аша үрэ ехэтэй түхэл янзануудые бэдэрхэ ёһотой гэжэ автор бэшэнэ. Тиимэ түхэл янзануудай нэгэниинь соёлой-спортивна комплекснууд болоно. Мүнөө үедэ район дотор соёлой-спортивна 12 комплекс, тэрэ тоодо районой түб һууринда байгуулагдаа. Энээнэй ашаар үзэл сурталай хүдэлмэриин шэглэл хэрэгсэлнүүдые бүри һайнаар зохилдуулан тааруулха, соёлой кадрнуудые, тэрэнэй материальна баазые ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхэ, хэмжээ ябуулганууд хабаадагшадай, харагшадай тоо олошоруулха арга олдоо.

«Хүнүүдэй аша туһада» гэһэн гаршагтай М. Антоновой статья соо БАМ-ай Буряадай участогта байгуулагдаһан соёлой-спортивна комплекснуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдоо.

Улаан-Үдын Октябрьска районно арадай сүүдэй түрүүлэгшэ О. Виляк «Архидалгагүй байдалай түлөө» гэһэн ниитэ гаршаг доро томилогдоһон «Аюулда хүргэхэгүй» гэһэн статьягаа архидалгада эсэргүү шэнэ ёһо гуримай абтаһан сагһаа хойшо район дотор ябуулагдаһан хүдэлмэридэ зорюулаа.

ТҮЙЛАЛТАНУУДТАЙ АДЛИ ТЭГШЭ

Манай республикын дэбисхэрэй 86 процентэнь ой тайга нэмжыдэг, ойн ажахынуудта хамта дээрээ 5 мянган хүн ажалладаг гэшэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, уялгануудые республикын модошодой болзорһоо урид дүүргэһэнэйнь түлөө Ойн ажахын министерствэдэ РСФСР-эй Минлесхозой Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа һэн.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада 95.900 гектар газарта модод һуулгагдажа, харуулагдаһан юм. Үрэһөөрөө таран ургахадань, зохисотой тааруу хэмжээнүүд абтаһан байна.

Колхоз болон совхозуудай 7524 гектар талмай газарта поли таряалангуудые хамгаалха ногоон зурууд таригдаа, игэжэ газарай үһанда угаалгажа муудалгые, нуралгые һэргылхэ оролдолго гаргагдаа.

Табан жэлэй туршада 90.2 тонно модоной үрэһэн суглуулан бэлэдхэгдээ, тэрэ тоодо жэжэ шэлбэһэтэ мододой 29,5 тонно үрэһэн суглуулагдаа.

Байгалай, Бэшүүрэй, Баргажанай, Хяагтын, Хэжэнгын, Худанай болон бусад лесхозуудай коллективүүд ой модо һэргээжэ, анханайнь түхэлдэ оруулха хүдэлмэридэ шалгараа.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада түсэбтэ даабаринуудаа болон социалис уялгануудаа урагшатай дүүргэһэнэй түлөө 20 хүн СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Ажалша коллективүүд арбан хоердохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ амжалтануудаа арьбадхан, эршээ түргэдхэн хүдэлжэ байнхай. Ойн хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ зорюулжа абтаһан түсэб, уялганууд сум дүүргэгдээ. Ойн ажахын болон промышленна ажал ябуулгада амжалтануудынай адли тэгшэ.

Гүрэнэй ой модоной фондын мэдэлэй 7,5 мянган гектар газарта модо һуулгаха үнгэрһэн найман һарын түсэб сум дүүргэгдээ, колхоз, совхозуудай поли, таряалангуудта 1,3 мянган гектарай талмайда зурууд модон таригдаа. 8,3 мянган гектар газарта модоной үрэһөөрөө олошоролгодо таарамжатай хэмжээнүүд абтаа. 26 мянган гектар газарта харууһан хэгдээ.

Жэлэй эхинһээ 293 мянган түхэригэй промышленна продукци түсэбһөө гадуур худалдагдаба. Байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаалгын түсэб 137 процент дүүргэгдээ.

Зэдын, Баргажанай-Адагай, Прибайкалиин, Ивалгын, Романовкын болон бусадшье лесхозууд промышленна болон ойн ажахын ажал ябуулгын түсэбүүдээ сум бэелүүлжэ, мэргэжэлэйнгээ һайндэрые урма баяртайгаар угтаба.

Ц. ЛЫГДУНОВ.
республикын Ойн ажахын министерствын техническэ таһагай начальник

[...]нөөдэр — Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

[...]ДБЭРИИЕ — ҮНДЭР ШАТАДА

логическа зомгоол гаргалга 31, шпала, хюреөдэмэл материалнуудые үйлэдбэрилгэ тус тустаа 16 болон 8 процентээр дээшэлээ. Нэгэ янзын гэрнүүдые барилга 33, модон хайрсагуудые, зомгоолоор хабтагайнуудые хэлгэ тус тустаа 17., 29, соёлой, ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 14 процентээр ургаһан байна. Ажалай бүтээсэ, түсэбэйхидэ орходоо, 3,5 процентээр, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 10 процентээр дээшэлээ.

Технологическа зомгоол үйлэдбэрилэн гаргалгада түсэбтэ нэмэлтэ болгон 30 мянган кубометр модоной үлеөдэһэн оруулагдаа. Эндэ модо хюреөдэлгын, модо болбосоруулгын үйлэдбэринүүдэй үлэгдэлнүүд — хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүд хараада абтадаг юм.

Гэбэшье манай нэгэдэл һүүлэй жэлнүүдтэ продукци үйлэдбэрилхэ, арадай ажахыда худалдаха гүрэнэй гол түсэбүүдые дүүргэдэггүй байгаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүд дүүргэгдэнгүй үлэшэһэн гэжэ мэдээжэ. Байгал далай шадархи байгаалиин баялигые гамтайгаар, зүбөөр ашаглаха эрилтэнүүдэй шангадаһанһаа уламжалан, олонхи предприятинууд һанаһандаа хүрөөгүй бшуу.

Ушарынь хадаа шэлбэһэтэ ой модо бэлэдхэлгын хэмжээе эрид хороолго, Байгал шадар столоғдодог ой модые гурбадахи бүлэгһөө хоёрдохи, нэгэдэхи бүлэгүүдтэ оруулалга, «ехэ наһатай» модо отолхо гэһэн эриятэ табияга гээд тоолохо болоо һаа, олон. Хэрэглэмжэдэ гүйсэд оромоор бэшэ модо бэлэдхэлгэ, капитальна һомололгонуудые багаар ашаглаһан ушар өөрэгүй һаад ушаруулһан байна. Эрилтэнүүдэй эрид дээшэлхэ бүри ажалша коллективүүд үйлэдбэриие эршэ түгэс хүгжэлтын замда оруулха орёо зорилгонуудые хурсаар табина.

Үнгэрһэн жэлэй һүүл бағһаа эли бодо арга боломжонуудаа, нөөсэнүүдээ сүм хэрэглэхэ гэжэ шиидээ һэмди. Тиигэжэ ажалай журам урданайхиһаа һураггүй шангадхагдаа. Мүнөө дүнгынь эли. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ ажалай сагые гээлгэ, нэгэ хүдэлмэришэндэ тоолоходо, 42 процентээр доошолһон байна.

Модо бэлэдхэлгын гол техникэ анханайхиһаа хараа байса бүтээсэтэйгээр ашаглагдадаг болоо. Тиигэжэ урданайхитай адли тоотой тракторнуудаар модо таллуулгын хэмжээн 18, ойһоо модо зөөжэ гаргалгын хэмжээн 13 процентээр дээшэлээ. Модо хэмжүүрлэн тайрадаг автоматическа лининүүдые, модо хюреөдэлгын рамануудые, шпала отолдог станогуудые хэрэглэлгэ һайжараа.

Алмалта, арьбалалтын гуримда анхаралаа хурсадхаабди. Тиигэжэ үнгэрһэн найман һарын туршада түлеэнэй модые болон үлэгдэлнүүдые үйлэдбэриин гол хэрэглэмжэдэ оромоор буйлуулһан байнабди. Энэмнай хадаа бүхы дээрээ 548 мянган кубометр монсогор модоной хэмжээтэй. «Жэлэй түсэбэй 55 процентые — майн 1 болотор» гэһэн уряа доро үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хабаадаһан ушарнай предприятиин хүгжэлтэдэ шухала арга нүхэсэл болоо. Эндэ хоног бүридэ мүрысөөнэй ябаса хинан шалгагдадаг, дүнгүүдынь сағ үргэлжэ гаргагдадаг һэн.

Гэбэшье түйлаһанаараа һанаагаа амарха хүсэлэндөө хүрэхэмнай үшөөл үды. Үйлэдбэриин хүсэнэй ургалта нилээд обёорогдомооршье һаа, хэлсээтэ уялгануудай ёһоор продукци эльгээхэ түсэбнай оройдоол 90,3 процент дүүргэгдээ бшуу. Найман һарын туршада 136 мянган кубометр хэрэглэмжэдэ ородог модон, 78 мянган кубометр хюреөдэмэл модон, 44 мянган хэһэг шпала болон 730 мянган түхэриггэ соёлой-ажаһуудалай эд бараан түсэбэй дүүргэлтэдэ үгтэнгүй үлэшоо. Гэхэһээ гадна 2 предприяти, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, товарна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе доошолуулһан байна. Зарим хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр хүдэлмэреэ хубилган һайжаруулжа шаданагүй. Хүрбын, Итанцын, Уоянай, Муяын, Хурамхаанай леспромхозууд, Буряадай заһабарилга-барилгын управлени ажалай сағ гээлгые хороохын орондо бүри олошоруулһан байна.

Кадрнуудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгэдэ саашадаа бүримүһэн анхаралаа хандуулха зэргэтэйбди. Нэгэдэлэй аппарадташье, предприятинуудташье энэ талаар үргэн хүдэлмэри ябуулагдаха. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлгын гол дүнгүүдээр нэгэдэл түсэбтэ даабаряа бэелүүлбэшье, зарим иимэ хэмжээ ябуулганууд хуушараа гээд ажагламаар. Үрэ багатай, үйлэдбэриие шэнэ шатада хүргэхэ аргагүй хэмжээнүүдэй орондо эрдэм-техникын мүнөө үеын шэнэ түйлалтануудай дээжые нэбтэрүүлбэл, алишье талаараа ашатай туһатай бшуу. Ажалшадай зохёохы үүсхэлые бадаруулха тон шухала.

Нэгэдэлэй хүдэлмэридэ бии байгаа бэрхэшээлнүүдые, дутуу дунданууды дабахын тула мүнөө үедэ түсэб зохёон табилгые нарижуулан һайжаруулгада онсо анхарагдана гэшэ. Тиигэжэ үбэлэй һаранууддта модо бэлэдхэлгын хэмжээе бүри ехэ болгохо, зунай һарануудай үеын ажалые хүнгэдхэхэ шухала. Илангаяа шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй хаһада бэлэдхэлые жэншэдгүй һайнаар ябуулжа һураха зорилготойбди. СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарһанай промышленностиин министерствын энэ талаар гарраһан үүсхэлые КПСС-эй ЦК бүримүһэн һайшаан дэмжээ юм. Гэбэшье энэ заабариие мүнөө жэл үшөө гүйсэд баримталжа шадаагүйбди.

Бэлэдхэгдэдэг модоёо үлеөдэһэ багатайгаар буйлуулан болбосоруулха гээшэ нэгэдэлэй тон шухаг зорилго болоно. Буряадай мебель-модо болбосоруулгын, Онохойн модоной комбинадуудта, Селенгинскын модоной баазада энэ талаар өөһэд өөһэдын дүй дүршэл бии. Гэбэшье олон предприятинууд арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүй.

Мэргэжэлэйнгээ һайндэрые угтуулан предприятинуудай коллективүүд үргэн ехэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлээ. Һайн үрэ дүн түйлахын түлөө эрмэлзээһэн коллективүүд олон. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын химлесхоз болзорһоо урид, августын 25-да сезонойнгоо түсэб сүм дүүргээ. Байгалай леспромхозой модо бэлэдхэлгын «Соболиха» пункт, Хүртэйн леспромхозой В. М. Сидоровэй мастерска участок, Ю. Скиба, Н. Машанов, Л. Елистратов, С. Сосновский гэгшэдэй модо бэлэдхэлгын бригаданууд А. Дульский, М. Сивов гэгшэдэй ударидадаг жолоошодой экипажнууд юһэн һарын түсэбөө болзорһоо урид дүүргэһэн байна.

Жэлэй түсэб болзорһоо урид бэелүүлэгшэд тодороо. Химлесхозой 110 хүдэлмэришэд, Баргажанай леспромхозой П. Аксентьев, П. Мюсеркеев болон Г. Кальсинай толгойлдог модо бэлэдхэгшэдэй бригаданууд, Хурамхаанай леспромхозой В. Гостевой, В. Осадчих, В. Бриков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг жолоошодой экипажнууд жэлэй түсэб бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ. Владимир Бриковэй экипаж ойһоо 20 мянган кубометр модо зөөгөө.

Бүхыдөө нэгэдэл дотор 35 бригада, модо зөөдэг автомашинануудай 42 экипаж юһэн һарын түсэб болзорһоо урид бэелүүлһэн байна.

Үйлэдбэридэ түйлагдаһан һайн талын хубилалтануудайнгаа жолоог алдангүй, эмхидхэл, хүтэлбэрилгэеэ мүнөө үеын үндэр эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр ябуулха, хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ бүримүһэн зорюулха хүсэлэнтэйгөөр манай нэгэдэл мүнөөдэр ажал, хүдэлмэреэ эрхилнэ.

А. КОБЫЛКИН,
«Забайкаллес» нэгэдэлэй ахамад инженер.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАДТА — АЛДАР СОЛО!

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ, республикын профсоюзуудай советтэ

«1985—1986 онуудай үбэлжэлгын үедэ малай үбэлжэлгые урагшатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба худалдалга дээшэлүүлхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй 1985 оной ноябриин 5-най тогтоолой ёһоор, фермэнүүдэй, бригаданүүдай, цехүүдэй, участогуудай коллективүүдэй, колхоз, совхозуудай болон хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет хаража үзэбэ.

1985 оной IV кварталда болон 1986 оной түрүүшын хахад жэлдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба худалдалга дээшэлүүлхэ талаар түйлаһан үндэр үрэ дүнгүүдэйнь, продукциин шанар дээшэлүүлһэнэйнь, залуу мал олошоруулһанайнь, малаа бүрин бүтэн байлгаһанайнь түлөө шагнаха:

— мал ажалай түрүүшүүлые 80 түхэригэй мүнгэн шангаар.

80 түхэригэй мүнгэн шангаар урмашуулагдаһан мал ажалай түрүүшүүл гэбэл:

(Түгэсхэл. Эхиниинь сентябриин 20-ной номерто).

Мухар-Шэбэрэй районһоо

Буркова Евгения Агеевна — Заганай колхозой тугалшан.

Кузьмина Евгения Степановна — «Авангард» совхозой тугалшан.

Эрдынеев Баир Цыдендамбаевич — «Знамя Ленина» колхозой хонишон.

Овчинников Иван Кириллович — «Забайкалец» совхозой хонишон.

Чулков Александр Георгиевич — «Родина» колхозой хонишон.

Таланкина Елена Васильевна — «Родина» колхозой гахайшан.

Мальцева Любовь Исаковна — «Искра» колхозой гахайшан.

Козлова Валентина Филимоновна — «Искра» колхозой гахайшан.

Козлова Наталья Ефимовна — «Искра» колхозой һаалишан.

Козлова Лидия Григорьевна — «Искра» колхозой һаалишан.

Кононова Елена Матвеевна — «Забайкалец» совхозой һаалишан.

Колбик Людмила Николаевна — «Эрдэм» колхозой һаалишан.

Рымарев Сысой Калистратович — «Знамя Ленина» колхозой һаалишан.

Тахарова Федосья Исаковна — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Басова Александра Константиновна — «Эрдэм» совхозой һаалишан.

Фетисова Анастасия Иннокентьевна — «Заганский» совхозой тугалшан.

Раднаев Илья Дашиевич — «Одон» совхозой хонишон.

Бурлакова Наталья Васильевна — «Коммунизм» колхозой тугалшан.

Ахын районһоо

Хаптагаева Зинаида Дашаповна — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Гармаева Нина Данзановна — Улаан-Аха колхозой һаалишан.

Дамшаев Пунцик Жанчипович — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Шарастепанов Владимир Лопсонович — Улаан-Аха колхозой хонишон.

Прибайкалиин районһоо

Пермякова Наталья Давыдовна — «Прибайкальский» совхозой һаалишан.

Шульгина Любовь Григорьевна — «Зырянский» совхозой һаалишан.

Прилуцких Мария Федоровна — «Ильинкинский» совхозой һаалишан.

Будрина Елена Николаевна — «Ильинкинский» совхозой һаалишан.

Смирнова Валентина Васильевна — «Прибайкальский» совхозой һаалишан.

Добрынина Елизавета Даниловна — «Зырянский» совхозой тугалшан.

Хойто-Байгалай районһоо

Раднаева Валентина Дымбрыловна — «Ангарский» совхозой һаалишан.

Болдакова Галина Георгиевна — «Ангарский» совхозой һаалишан.

Бутакова Марина Анатольевна — «Тыйский» совхозой һаалишан.

Снегирева Светлана Федоровна — «Тыйский» совхозой һаалишан.

Сэлэнгын районһоо

Бадмацыренова Анна Ешиевна — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Закирова Таклима Сабировна — XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Бельдушкина Вера Лазаревна — «Бестужевский» совхозой һаалишан.

Жалсанова Аграфена Бальжинимаевна — «Темник» совхозой һаалишан.

Рябова Татьяна Степановна — К. Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Ганжурова Ханда Дамдиновна — «Темник» совхозой хонишон.

Батуев Владимир Цырендоржиевич — Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонишон.

Бадмаев Сергей Цыренович — Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонишон.

Чойсоронов Владимир Аюрович — К. Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Турбянов Дмитрий Владимирович — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Чойдонов Дондок Чондонович — Кировэй нэрэмжэтэ совхозой хонишон.

Аюров Владимир Петрович — Сэлэнгын совхозой хонишон.

Тарбагатайн районһоо

Думнова Федосья Артамоновна — «Дружба» колхозой тугалшан.

Фомина Анна Трофимовна — «Маяк» колхозой тугалшан.

Федорова Зоя Сергеевна — «Авангард» колхозой тугалшан.

Будникова Алла Федосеевна — «Никольский» совхозой мал адуулагша.

Гаржилов Бальжи — «Никольский» совхозой мал адуулагша.

Пузырева Любовь Владимировна — «Забайкальский» совхозой ан үсхэбэрилэгшэ.

Соколов Емельян Минаевич — «Маяк» колхозой хонишон.

Соколова Васса Ивановна — «Маяк» колхозой һаалишан,

Бадашкова Зинаида Ивановна — «Маяк» колхозой һаалишан.

Чистякова Анна Федоровна — «Маяк» колхозой һаалишан.

Щербакова Галина Кирилловна — «Авангард» колхозой һаалишан.

Сучкова Галина Валентиновна — «Искра» колхозой һаалишан.

Иванова Александра Ануфриевна — «Искра» колхозой һаалишан.

Лемешева Екатерина Милютеевна — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Эрмиль Галина Артамоновна — «Советская Россия» колхозой һаалишан.

Түнхэнэй районһоо

Аюшеева Вера Гомбоевна — Харбяангуудай совхозой һаалишан.

Сотникова Евдокия Сыреновна — Харбяангуудай совхозой һаалишан.

Доржиева Надежда Бальжировна — Түнхэнэй совхозой һаалишан.

Сушкеева Валентина Сергеевна — Түнхэнэй совхозой һаалишан.

Ангархаева Галина Дамняновна — Түнхэнэй совхозой һаалишан.

Домышева Агафья Ивановна — «Сибиряк» колхозой һаалишан.

Бутакова Раиса Николаевна — «Сибиряк» колхозой һаалишан.

Кобелева Галина Ивановна — «Сибиряк» колхозой һаалишан.

Кобелев Михаил Михайлович — «Сибиряк» колхозой адуушан.

Усольцев Иван Афанасьевич — «Сибиряк» колхозой хонишон.

Усольцев Виктор Афанасьевич — «Сибиряк» колхозой хонишон.

Усольцев Иннокентий Афанасьевич — «Сибиряк» колхозой хонишон.

Хориин районһоо

Бимбаев Георгий Мархаевич — Үдын совхозой ахалагша хонишон.

Доржиев Дамби Дагбаевич — Анаагай совхозой ахалагша хонишон.

Дондоков Гарма Гомбоевич — «Георгиевский» совхозой ахалагша хонишон.

Машанова Тамара Николаевна — Хориин ИПС-гэй шубуушан.

Жапов Балдоржо Абидуевич — Хориин совхозой адуушан.

Гарист Мария Ивановна — Дэдэ-Тайлсын совхозой һаалишан.

Мухомедзянова Альфия Галимзяновна — Үдын совхозой һаалишан.

Ширапова Мария Батуевна — «Георгиевский» совхозой һаалишан.

Ихиритова Любовь Сергеевна — Хүрбын совхозой һаалишан.

Корнакова Ольга Петровна — Анаагай совхозой тугалшан.

Белоусова Полина Кирилловна — Хүлэй совхозой тугалшан.

Филиппов Василий Георгиевич — Дэдэ-Тайлсын совхозой мал адуулагша.

Хурамхаанай районһоо

Тыхеев Александр Дондопович — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

[...]ЭЭДҮЙДЭ [...]ДАЛТАЙГААР

жалтатай дүүргэнэбди. Бригадымнай коллектив тогтонижоһон бүридэлтэй. Олонхи хүдэлмэришэд арба гаран жэлдэ ажаллана. Николай Кривецкий «Забайкаллес» нэгэдэлэй эрхим модо отологшодой мүрысөөндэ хабаадажа, нэгэнтэ бэшэ шангай һууринуудые эзэлһэн байха. Гадна тэрэ чокеровщигой, гэшүүһэ отологшын, трактористын хүдэлмэри адли тэгшээр хэжэ шадаха. Хоорондоо харилсаата хэдэн мэргэжэл шудалалга манда хуулита болонхой. Иигэжэ хэн нэгэеэ һэлгэн хүдэлнэбди. Амжалтымнай түлхюур энэл болоно гэжэ һананаб, — гэжэ О. Ц. Гармаев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө олон жэлэй туршада нэгэ коллективтэ ажаллахадаа, тэдэнэр бэе бэеынгээ арга шадалые һайн мэдэхэ болонхой. Тиимэһээ хүсэеэ тааруугаар хубаарилан табижа, халаанай даабари бүхэниие холо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, О. Ц. Гармаев халаанай туршада трактораараа 82 кубометр модо таллуулха ёһотой һаа, тэрэнээ 100 гаран кубометртэ хүргэжэ шадаа. Хүн бүхэн 15 кубометр модо бэлэдхэхэ һаа, 26 кубометртэ хүргэнэ. Иимэ үндэр дүнгүүдые эндэхи пунктын бусад бригаданууд түйлана. Эндэ социалис мүрысөөнэй үүргэ нүлөө ехэ. Байгша оной түсэбтэ даабаринуудые сүм бэелүүлхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүри согсологдожо, бултанда мэдээжэ болгогдоно. Тэдэнэй бригада Г. М. Низовцевай коллективтэй үнинэй мүрысэдэг юм. Энэ хоёр коллективэй хэниинь уридлажа гараха байһаниинь жэлэй эсэс багаар мэдэгдэхэ.

— Манай пунктын түсэбэй горитой хубиие эдэ хоёр бригада бэелүүлнэ, — гэжэ мастер А. А. Машанов хөөрэнэ. — Леспромхозоймнай түрүүшүүлэй олонхинь энэ хоёр бригадада ажалладаг юм. Иимэ һайн коллектив байгуулхын тула бригадир тэсэмгэйгээр оролдоһоншье, оролдожошье байна бшуу. Щукинай бригадын гэшүүд барандаа тэрэнэй һурган хүмүүжүүлһэн хүнүүд юм. Ниитын ажабайдалда эдэбхитэйнүүд, хүсэ шадалаа гамнангүй габшагайгаар ажаллажа, олоной хэрэгэй түлөө оролдоһон хүн хүндэтэй, нэрэ солотой болодог гэшэ. Тэдэнэр бултадаа коммунис ажалай ударнигууд. Олонхинь леспромхозой, мүн КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Очир Цыбикжапович Ажалай Алдар солын III шатын орденоор шагнагдаһан байха юм. Иигэжэ Щукинай һурган хүмүүжүүлһэн хүнүүдэй дундаһаа түрүүшын орденто бии болобо.

Мүнөө О. Ц. Гармаев өөрөө һурган хүмүүжүүлэгшэ болонхой.

— Дүрбэн хүбүүтэй хүнби. Хэн болохоёо томо болоходоо өөһэдөө шиидэхэ ааб даа. Бидэ аба, эжынэр хүүгэдтээ жаргалтай ябахыень хүсэдэг гээшэбди. Басагамни үшөө үендөө хүрөөдүй юм, — гэжэ О. Ц. Гармаев хэлээ һэн.

Ерээдүйдэ ехэ найдал, этигэл тэрэнэй үгэнүүд соо дуулдаа бэлэй.

Д. АМОГОЛОНОВ.

Коммунис ажалай ударник Василий Васильевич НАЙДЕНОВ авто-заһабарилгын Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой инструментальна цехтэ станочнигуудай бригадаар хүдэлдэг. Түс заводто 20 гаран жэлэй туршада хүдэлжэ байһан Найденовой толгойлдог бригада заводой соогоо эрхим бригадануудай нэгэн юм. Штатнабэшэ фотокорреспондент В. ПЛУТТИН булгаһан зураг дээрэ Василий Васильевичые ажалайнь үедэ харанат.

БҮТЭЭСЭНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой арматурна цехэй коллектив ажалай журам шангадхаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Завод доторхи мүрысөөндэ түс цехэй хүдэлмэришэд түрүүлдэг. Үнгэрэгшэ һарада эндэ ажалай журам хазагайруулһан нэгэшье ушар үзэгдөөгүй. Тиигэжэ хүдэлмэриин сагай гээлтэ хороогдожо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэһэн байна. Жэшээнь, түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ түсэб 106,2 процент бэелүүлэгдэжэ, даабариһаа гадуур ажалай бүтээсэ 11 процентээр дээшэлээ. Мастер В. И. Шувалова, Н. Т. Гребнева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг участогуудай коллективүүд энэ талаар түсэбүүдээ холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. В. Г. Курасов, В. Е. Листопад, И. И. Ханхашанов, В. И. Зимин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай хүдэлмэришэд ажалай журам шангадхаһанай ашаар һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, халаанай даабариие амжалтатай бэелүүлнэ.

Л. МУРАВЬЕВА.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Хурамхаанай леспромхозой модо зөөдэг автомашинануудай 4 экипаж арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб сүм дүүргэбэ. Түрүүшын экипажай бүридэлдэ ородог жолоошод Г. Маркелов, Ю. Синявин, Г. Петля гэгшэд 15.300 кубометр модо ойһоо зөөхэ жэлэй түсэбтэй һаа, сентябриин 1-эй байдалаар 15,715-ые зөөжэ, түсэбөө үлүүлээ.

Хоёрдохи экипажайхид В. Гостев, А. Еремеев, В. Алферов гэгшэд 16.450 кубометр зөөхэ ёһотой һаа, 17026-да хүргөө. Гурбадахи экипажыень Ажалай Алдар Солын III шатын орденто Василий Бриков хүтэлбэрилдэг юм. Эдэнэр 19447 кубометр модо зөөжэ шалгарба.

КамАЗ-уудые жолоододог удаадахи экипаж В. Осадчих түрүүтэй 16560 кубометр модо зөөжэ, мэргэжэлэйнгээ һайндэрые амжалтатайгаар угтаба.

Модо ашадаг түхеэрэлгэ хүдэлгэдэг В. Гордеевэй экипаж жэлэй туршада 76250 кубометр модо ашаха ёһотой һаа, 81145-да хүрэтэр ашаа. Эндэ операторнууд В. Максимов, Ю. Крупудер гэгшэдэй хубита ехэ.

Ш. ГОМБОЕВ.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

БААЗАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛБАЛ...

Илангаяа үглөөгүүр нилээд хүйтэн боложо, үдэр ерэхэ бүри алтан намарай улам саашаа холодожол байһые гэршэлнэ. Эгээл энэ үедэ хүдөөгэймнай ажалшад унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байна. Сабшалан болон тарянай полинууд дээрэ үбһэ тэжээлээ ехээр нөөсэлхын, ороохо таряа, хартаабха болон овощоо сағ дарыдань хуряажа абахын түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр. Тэдэнэр шэмэрүүн хүйтэнһөө урид «Урагуулһанаа нэгэшье гээлтэ, хоролтогүйгөөр, хуряажа абая!» гэһэн уряа доро ажаллажа байһаар.

Гэхэтэй хамта, хуряажа абаһан үргэса тарян, хартаабха болон үрэ жэмэс хэр зэргэ һайнаар хадагалагданаб, тэрэнь гутажа, хура бороондо орожо, хюрууда сохюулжа муудадагүй гү гэһэн асуудал һонирхолтой.

Республикымнай ниислэл — Улаан-Үдын үрэ жэмэс ба овощ хадагалдаг баазануудта, колхоз, совхозуудһаа хэдэн зуугаад тонно хартаабха, үгэрсэ, капуста, морхооб, һонгино гэхэ мэтэ ехээр асарагдажа байна.

Зүгөөр эдэ бүгэдэнь хэр тушаан абтанаб, эндэ асарагдаһан овощ, хартаабха ямараар хадагалагданаб гэһэн асуудалаар «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакцинууд, арадай хинагшад һонирхожо, хамтын шалгалта үнгэргэһэн байна.

...Буркоопсоюзай Улаан-Үдэдэхи бэлэдхэлэй бааза 500 гаран тонно хартаабха, 24 тонно морхооб, 100 тонно капуста, 10 тонно свекло, баһа тэды шэнээн һонгино, 20 тонно үгэрсэ гэхэ мэтые бэлэдхэхэ, үбэлэй үедэ хүсэд хүрэхөөр складуудтаа хадагалха түсэбтэй юм. Мүнөө дээрээ хартаабха тушаан абаха түсэбынь һаял хахадлажа байнхай. Энэ продукци республикын районуудһаа үшөөл асарагдаха гэжэ хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ бусад овощ тушаажа абаха түсэб дүүргэгдэнхэй гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Тус баазын нэгэ склад соо ороходо, эхүүн муухай үнэр хамар сорьёбо.

— Тиимэл даа. Эндэмнай хэдэн тонно эртын капуста үжэжэ, гутажа байна. Худалдажа шадахагүйбди гэһээр байтарнай, дээрэһээ хонходоод, энэ капуста асаруулаа һэн, — гэжэ тус баазын директорэй орлогшо Л. М. Саликова бэеэ сагааруулхаяа оролдоно.

— Энэтнай хэды тонно болохоб?

— Арбан тонноһоо үлэхэл даа.

Мүнөө эдэнээ илган сэбэрлэхэ гэжэ оролдонобди. Хүнүүдшье дуталдана.

Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ капустые баазын хүдэлмэрилэгшэд гутаангүйгөөр бүхы магазинуудтаа абаашажа худалдаха арга боломжо олохо ёһотой байгаа гэжэ хэлэе.

Улаан-Үдын үрэ жэмэс, овощ хадагалдаг гол баазын хажууда хартаабха ашаһан КРАЗ-ууд, ЗИЛ-нүүд жэрылдэжэ зогсонхой байба.

Улаан-Үдын 1-дэхи автотранспортна предприятиин жолоошон Валерий Константинович Кобуновтой хөөрэлдэбэбди.

— Хойноо тэргэ шэрэһэн КАМАЗ-аар арбан зургаан тонно хартаабха Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозһоо асараад, хоёрдохи үдэрөө зогсожол байнаб. Хартаабха буулгаха хүдэлмэри эндэ тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Хартаабха амһарталдаг конвейер эбдэрнэ, олонхи ушарта ашаа үргэдэг техникэ дуталдана.

Үнэхөөрөөшье, томо гэгшын КАМАЗ дээрээ хартаабха дүүрэтэр ашаад, 5 үдэрөө хооһоор һалгааһан жолоошоной гомдол ойлгосотой һэн.

Тэрэл автопредприятиин жолоошон А. Н. Шушурихин болон бусадшье баһал тиимэ гомдолтойнууд.

— Үдэр бүри 100 машина хартаабха буулганабди. Үглөөгүүр ажаллаха хүнүүднай дуталдана. Үдын эдеэнэй һүүлээр городой манда туһалдаг организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд олоороо ерэнэ. Бэлэдхэлэй баазануудай хүдэлмэри һайжаруулха тушаа партиин Улаан-Үдын горкомой дэргэдэ байгуулагдаһан тусхай штаб хэмжээнүүдые абажал байдаг. Хүнүүд дуталдана. Бидэ автомашинануудай ашаае түргөөр буулгахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абанабди, — гэжэ тус баазын директор Т. Ж. Чурукбая хөөрэхэ юм.

Үрэ жэмэс, хартаабха хадагалдаг тус баазын хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон. Оньһон техникэ, илангаяа ашаа үргэдэг техникэ муугаар хэрэглэгдэнэ, складуудай байранууд дуталдана. Ажалай эмхидхэл һайн гэхын аргагүй.

Манай һанахада, тус баазын хүдэлмэри һайжаруулхын тула дээдэ ба дунда һургуулинуудай, училищинуудай һурагшадые үшөөл олоор хабаадуулха шухала гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, ойрын үдэрнүүдтэ хартаабха үшөөл ехээр асарагдаха байна бшуу.

Тиихэдэ, байгша ондо оронноймнай дулаан уларилтай нютагуудһаа виноград ехээр эльгээжэ, городой баазануудай хүдэлмэридэ түгшаруу байдал ушаруулба гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди.

Жэшээлхэдэ, 1985 ондо 400 тонно виноград манай республикада эльгээгдэһэн байбал, мүнөө жэлдэ аяар 6500 тонно виноград эльгээгдээ. Түргөөр гутадаг энэ жэмэс яблока, һонгино, чеснок гэхэ мэтые хадагалдаг эндэхи складуудые эзэлхэ болоо.

Гэхэтэй хамта, городой хүн зоной дунда виноград худалдажа абаха тухай соносхол бага гэжэ һанахаар. Газетэ, радио, телевизор гэхэ мэтын мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд хараада абтанагүй. Зүгөөр нэгэ килограмм виноград урдань 1 түхэриг 20 мүнгэнэй байдаг һаа, мүнөө 50 мүнгэтэ гэжэ хүн зон мүртэй ойлгоошьегүй байна ха. Гол зорилго гэхэдэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө баазада орожо байһан үрэ жэмэс ба овощоо гутаангүйгөөр, хүн зондо ехээр худалдахын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Тиихэдэ үрэ жэмэсһээ компот, унда харяадаг уһа, шүүһэ гаргаха тухай бодомжолхо ёһотой байгаа.

Шэлэй заводой хажуудахи нэгэдэхи баазада хүрэгдөө һэн. Эндэ баһал хартаабха, капуста болон бусад овощ ашаһан машинанууд республикын 40 ажахынуудһаа ерэнэ. Республикын районуудай Улаан-Үдэеэ хартаабхаар хүсэд хангаха гэжэ оролдодогынь һайшаалтай. Зүгөөр Бэшүүрэй районой «Новосретенский» совхозһоо, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозһоо, Ивалгын районой «Заветы Ильича» совхозһоо, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм», «Забайкалец» колхозуудһаа соортологдоогүй хартаабха эльгээжэ үргэлжэлһөөр. Тус баазын агрохимлабораториин мэдээсэлэй ёһоор, «Новосретенский» совхозойхид хэдэн машина хэндэшье хэрэггүй хартаабха эльгээгээ. Тиихэдэ Тарбагатайн районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй районой «Заганский» колхозууд, Загарайн районой Онохойн совхоз болон бусад ажахынууд хэлсээнүүдэй ёһоор сэбэр хартаабха эльгээнэ. Тиигэжэ тэдэнэр баазануудай хүдэлмэриие хүнгэдхэнэ.

Тус баазын хүдэлмэрилэгшэд арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэн, үдэр бүри 100 гаран машинын хартаабха буулгажа үрдинэ.

...Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай овощ хадагалдаг баазада үдэр бүри 160 тонно хартаабха тушаажа абана. Тиихэдэ капуста дабһалха, сироп хэхэ, компот шанаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри эндэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тус баазын директор Л. М. Швецовагай «шиидхэгдээгүй асуудал үгы» гэжэ хэлэхэдэнь, нилээд һонирхолтой шэнгээр үзэгдөө һэн. Үнэн дээрээ бүхы асуудалнуудые һайнаар шиидхэхын тула яһала оролдожо, хүсэ шадалаа гараа.

Ойрын сагта Улаан-Үдын овощ хадагалдаг баазанууд дээрэхи хүдэлмэри гуримтай болгохо арга бии. Ушарынь гэхэдэ, городойнгоо хүн зониие түхэреэн жэл соо хартаабха, овощ болон үрэ жэмэсээр һайнаар хангаха асуудалнууд мүнөөл шиидхэгдэжэ байна гэжэ хэлэхэ ёһотойбди.

Н. АСТРАХАНЦЕВА,
Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор.

В. БАДМАЕВ,
«Правда Бурятии» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ХОТО худөөгэй hОНИН

ОЛОН ЖЭЛДЭ—БАРИЛГАШАНААР

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума тосхон hууринууд, хото городууднай болбосон түхэлтэй болгогдожо байнхай. Эдэ бүгэдые зохёон байгуулагшад хэд бэ гэхэдэ, уран гартай барилгашаднай болоно. Тэдэнэй дундаhаа В. И. Данилов, И. А. Оголева гэгшэд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй.

Виктор Иванович Улаан-Үдэ хотын барилга-хабсаралгын хоёрдохи управленидэ хүдэлжэ эхилhээр 26 жэл болобо. Тэрэ үдэртөө хүдэлөөд, үдэшэндөө hуража, дунда hургуули дүүргэhэн юм. Һүүлээрнь техникумдэ заочноор hуража гараhан. Нүхэр Данилов мүнөө хори гаран жэлэй туршада томодхогдоhон комплексно бригадые хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада управлени соогоо ходо түрүү hуури эзэлжэ гарадаг. Бригадын гэшүүд шэнээр баригдаhан гэр байрануудта дулаа оруулдаг мэргэжэлтэй. Эдэнэрэй нарин гараар тодхогдоhон халуун, хүйтэн уhанай соргонууд хододоо hайн шанартай байдаг гээд суг хүдэлдэг нүхэдынь магтана.

Залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэ нүхэр Данилов олон хүниие өөрынгөө мэргэжэлдэ hургахаhаа гадна, үйлэдбэриин түрүүшүүлые коммунис партиин зэргэдэ зууршалдаг. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа ябадаг Виктор Иванович партиин Улаан-Үдын горкомой гэшүүнээр hунгагдаhан, тэрэнэй энгэртэ Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденууд, олон тоото медальнууд ялардаг.

Байрын гэрнүүдые баридаг комбинадай малярнуудай звеное даажа ябадаг Оголева тухай hайшаал, магтаалай үгэнүүдые суг хүдэлдэг барилгашадынь хэлэжэ байдаг юм. Ажалай Улаан Тугай, Ажалай Алдар солын III шатын орденуудтай Инна Александровна байшан гэрнүүдые гоёон шэмэглэхэ хүдэлмэрээ эрхим hайнаар дүүргэнэ. Мүнөө тэрэнэй хүтэлбэрилдэг шэрдэгшэдэй звено хотын 144 байратай эрбын болоhон юhэн дабхар гэрые шэрдэжэ, сэгаадажа байнхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: В. И. Данилов, И. А. Оголева.

Б. ПАВЛОВАЙ фото.

ЕХЭ, БАГАГҮЙ БАЯСАБА

Ниислэл хото Улаан-Үдымнай Барилгашадай проспектдэ «Хүүгэдэй эд бараан» гэhэн шэнэ магазин hая нээгдэбэ. Нёдондо эгээл иимэ магазин авиазаводой посёлого нээгдэhэн юм. Тиин хүүгэдтэ гэжэ зорюулагдаhан тусгаар магазинай хоёр Улаан-Үдэ соо дүүрбэ болобо. Һая нээгдэhэн 89-дэхи номерой магазинда оролшод олон бараа шэлэжэ абадаг байха юм. 14—15 хүнhөө бүридэhэн коллективые худалдаа наймаанда униэн хүдэлжэ ябаhан Л. Д. Кивацкая хүтэлбэрилнэ.

Магазинай газаа, досоошье, таланууд аятай зохидоор, олоной hанаанда таарамаар бүтээгдэнхэй. Хотын 47-дохи микрорайоной болон бусадшье ойрын газарнуудай үхибүүдтэ гэжэ тусгаар магазинай нээгдэhэн ушар тэрэ тойрон ажаhуугшадые маша ехээр баярлуулба.

В. ТОКТОХОЕВА.

ДУУ, ХҮГЖЭМӨӨ ЗЭДЭЛҮҮЛБЭ

Буряад дуунай «Уряал» ансамблиин гэшүүд Эстониин ССР айлшаар ошоhоноо түрэл нютагаа бусажа ерэбэ. «Уряалай» артистнууд Таллин хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсаhан байна. Мүн тэдэнэр Харьюска болон Пярнусай районуудай хоёр дунда hургуулинуудай багшанар, hурагшадтай хөөрэлдэжэ, хүгжэмтэ танилсуулба.

Буряад арадай түлөөлэгшэд Карл Роберт Якобсоной гэр-музейдэ, Рокка-аль-Маре гэгшын музей-паркда хүрэжэ, түүхэ домогоор баян экспонадуудые хаража hонирхоо.

Тэрэшэлэн эдэнэр мелиораци болон газар таряалан шэнжэлдэг эрдэмэй институтда, шубуу үсхэбэрилдэг Куртнасай туршалгын станци, Лахемаасай национальна парк ошожо, хоёр арадай аман зохёолой, хүгжэмэй артистнуудай дуу, хүгжэм зэдэлүүлжэ, суглаарагшадай зүрхэ hэдэл таашаалга хүргэжэ байна.

Ансамблиин гэшүүд аяншалгадаа байhан соо түүхэтэ газарнуудтай танилсаа. Уласай концерт харуулжа, олондо hайшаагдаа.

В. ГУНЗЫНОВ, манай штатнабшэ корр.

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭЭ

Баргажанай гүрэнэй заповеднигэй байгуулагдаhанhаа хойшо Эхэ оронойммай олон тоото аяншалагшад, эрдэмтэдэй тэрээгээр hонирходог болоhониинь мэдээжэ юм. Мүнөө тус заповеднигтэ ямар амитадай үдэдэг болоhые харуулhан выставкэ Москва хотодо нээгдэбэ.

Байгаали хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй выставкын павильон соо заповеднигэй экспонадууд табигдажа, Москва хотын ажалшад болон айлшаар ерэгшэдые ехэтэ hонирхуулба.

Москвада түрүүшынхеэ нээгдэhэн выставкэдэ оронойммай 66 заповеднигэй экспонадууд табигданхай.

А. ЗЛОТИН.

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИНҮҮД

Нэгэдэхи музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд республикын районуудаар аяншалгаа ябаhанаа бусажа ерэбэ. Эдэнэр Түнхэнэй, Хориин, Загарайн районуудаар таряашад, малшадта хүрэжэ, лекци уншаhан, хөөрэлдөө үнгэргэhэн байха юм. Тэдэнэр «Монголой арадай искусство», «Исай Калашниковай ажабайдал ба уран зохёол», «Байгаалиин музейн залнуудаар», «Байгал далай хамгаалга» гэhэн лекцинүүдые уншаа. Эдэнэр дурсагдагша районуудай ажахынуудай полевой стануудта, фермэнүүдтэ ошожо, эдэ лекцинүүдээ уншаhан, hонин намтартай хүнүүдтэй хөөрэлдэhэн, музейдэ табимаар материалнуудые суглуулжа ерэhэн байна.

Г. ЦЫРЕНОВ.

ЕХЭ ШҮҮБЭРИ

СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейн биледүүдые арадай дунда худалдаха хэрэг оронойммай обороные бэхижүүлгэдэ горитой hуури эзэлнэ. Манай республикын хүн зон СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейнүүдые худалдан абажа, хүн зон оронойнгоо оборонын хүсые арьбадхалсана.

СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейн 1986 оной нэгэдэхи хахадай тиражай 90 мянган түхэригэй биледүүд худалдагдаhан байгаа. Мүнөө тэдээндэ 55.721 түхэригэй шүүбэри тудаhан байна.

Лотерейн нэгэдэхи тиражhаа республикымнай ажалшад иимэ зөөри шүүбэ: Улаан-Үдын Советскэ болон Хойто-Байгалай районуудта ажаhуугшад «Жигули» маркын хоёр автомобиль, хэдэ хэдэн мотоцикл, 23 магнитофон, арба гаран радиоприемник, фотоаппарат, магнитола болон олон тоото спортивна костюм, хибэс, майхангууд, элдэб түхэлэй часынууд ба бэшэшье үнэтэй зүйлнүүд шүүбэридэ тудаhан байна.

Мүнөө СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейн 2-дохи тиражай биледүүд ДОСААФ-ай эмхинүүдтэ, нөөсэлгын кассануудта, магазинуудта, Союзпечатиин киоскнуудта худалдагдажа эхилбэ. Лотерейн тираж 1986 оной декабриин 20-до болохоор хараалагдана. СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейн биледүүдые олоор худалдажа абыт.

Г. МАРТЫНЮК,
ДОСААФ-ай Буряадай обкомой ахалагша инструктор.

ХЭН, ХААНА ОШОХОБ?

◈ Ипподром дээрэ «Урожай» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө урилдаан үглөөнэй 10 часhаа үнгэргэгдэхэ. Мүн эндэ 11 часhаа үхибүүдэй сэнгэлгэ, үдэрэй 1 часhаа зунай хаhын дүүрэhэндэ зорюулагдаhан мори урилдаан болохо юм.

◈ Орешковэ тосхон шадар комсомолой, профсоюзай урилдаан 11 часhаа эхилхэ. Урилдаанда локомотив-вагон заhабарилгын заводой цехүүд, бригаданууд хабаадаха.

◈ Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ спортын залай ашаглалгада тушаагдаhанда зорюулагдаhан баяр ёhолол үдэрэй 1 часта болохонь. Удаань, ЛВРЗ-гэй, авиа заводой спортын клубуудай боксернууд нүхэр ёhоной уулзалга үнгэргэхэ.

◈ «Рассвет», түмэр замайхидай, мяха-консервын комбинадай, «Текстильщик» болон бусад соёлой ордонгуудта, «Амаралтын үдэрэй» клубууд хүдэлхэ, үдэшэндөө залуушуулай наадан, хатар үнгэргэгдэхэ юм.

◈ Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд мүнөөдэр Буряад орондо граждан дайнай болоhон Тарбагатай, Десятниково, Красноярово тосхонуудтай танилсуулхаяа нүүдэл-оньhожоруулагдамал 145-дахи колоннын бүлэг хүдэлмэришэдые абаашаба. Мүн Улаан-Үдын 52-дохи hургуулиин hурагшад, багшанар Бабушкин, хотын Железнодорожно районой госстрахай хүдэлмэрилэгшэдые, Петровск-Забайкальск хотоhоо ерэhэн бүлэг hурагшадые хотын түүхэтэ газарнуудтай, музейнүүдтэй танилсуулха юм. Мүн хэдэн бүлэг хүн зон Сочи, Петровск-Забайкальск хотонуудта аяншалгада мордобо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

(Сентябриин 21-hээ 28 хүрэтэр)

ВОСКРЕСЕНИ, 21.
ОЙ МОДОНОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 10.25 — «Спортлотогой» 38-дахи тираж. 10.35 — «Будильник». 11.05—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.05 — «Үглөөнэй почто». 12.35 — «Аяншалагшадай клуб». 13.35 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.05 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 15.05 — Уран зурагай искусство. 15.50 — Баримтата фильм. 16.35 — «Там, на неведомых дорожках» — уран hайханай фильм. 18.05 — Т. Синявскаягай концерт. 18.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Мультфильм. 20.00 — Грузиин Хобско районой соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэри тухай. 20.40—«Танилсагты залуу кинематографистнууд», «Шутка», «Визит» — уран hайханай богони фильмүүд. 22.00 —Время. 22.35—Д. Шостаковичой зохёолнуудhаа. 23.35—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада, зогсогты!» 9.15 — Баримтата фильм...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50—«Футболой шэнжэлэл». 10.20 —«Танилсагты, залуу кинематографистнууд». Уран hайханай богони фильмүүд. 11.35—Шэнэ hонин. (12.40 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — «Хүдөөгэй хараа замууд». 16.25 —«Эжын hургуули». 17.00 — «Дохёогоо үгыт, горнистнууд». 17.30—Киноочерк. 17.50—Ахалагша классайхидта зорюулагдаhан уран зохёолой викторина. 19.05 — Баримтата фильм. 19.15—«Казахстанай Тенгизскэ нефтиин уурхайн хүгжэлтэ тухай». 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ.** 20.05 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.35—Телеочерк. **Москва.** 20.45—«Отцы и дети»—4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.35 — «Осенний ветер»—зүжэг. 23.50—«Футболой шэнжэлэл». 00.20—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 10.05—«Ород хэлэн». 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40 — Астрономи. 10-дахи класс. 12.05—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.20—«Экран — багшада». Түрүүшын хэблэгшэ Иван Федоров. 13.40—А. С. Пушкин. «Дубровский». 14.10—«Багшада—хүгжэмэй хэшээл». 7-дохи класс. 15.05—hурагшадта физиологи болон ариг сэбэр тухай. 15.35—А. Сурковой шүлэгүүд. 16.20—Шэнэ hонин.

ВТОРНИК, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.00 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар». 10.30—Ж. П. Венденль. «Осенний ветер»—зүжэг. 11.45 —Шэнэ hонин. (11.50 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.35—Концерт. 16.55—«В плену у юности своей» — баримтата фильм. 17.30—Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. **Улаан-Үдэ.** 18.00—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». **Москва.** 18.45—«Хүдэлмэришэдэй суглаан». КПСС-эй Сахалинай обкомой нэгэдэхи секретарь П. И. Третьяков, Сахалинай облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. П. Куропатко дамжуулгада хабаадаха. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Эдэ үдэрнүүдэй почто». **Улаан-Үдэ.** 20.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 20.50 — «Отцы и дети»—2-дохи сери. 22.00—Время. 22.35—РСФСР-эй арадай артист Ю Марусинай концерт. 23.25—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Оршон тойронхи дайдатай танилсалга. 9.55 — Багашуулда геометри. 10.05, 13.50—Француз хэлэн. 10.55—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05—Ф. М. Достоевский. «Преступление и наказание». 11.35, 12.40 - Түүхэ. 6-дахи класс. 12.05—Шатарай hургуули. 13.10—Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 13.30—Ботаника. 6-дахи класс. 14.20—XVIII зуун жэлэй ородой искусство. 15.10—А. Н. Островскиин ажаябадал. 16.20 ...

СРЕДА, 24.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 900—Время. 9.45—Баримтата фильм. 10.05—В. Гаврилин. Фортопиано дээрэ дүрбэн гараар наадагдаха зураглал. 10.30—«Аяншалагшадай клуб». 11.30—Шэнэ hонин (11.35 хүрэтэр) 15.30—Шэнэ hонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.35—«Бродяги Севера» — үхибүүдтэ фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.35—Главбурятстрой подразделениидэй капитальна барилгада ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай. 18.40—«Байгал». 19.05—Мультфильм. **Москва.** 19.15—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Мультфильм. 20.10—«Дэлхэй ба залуушуул». 20.45 — «Отцы и дети» —3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35 —СССР-тэ Болгариин үдэрнүүдэй нээлгэ. 00.15 — Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Информатикын болон тодорхойлхо техникын үндэhэ hуури. 10.05, 14.40—Немец хэлэн. 11.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.05 — «Манай саад». 13.10—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 13.30 — И. Уткинай, Д. Алтаузенай шүлэгүүд. 14.10 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 15.10—А. Н. Островскиин ажаябадал. 17.55—Манай корреспондентнүүд хөө...

ЧЕТВЕРГ, 25.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.00—Грузиин арадай хатар. 10.35—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.35—«Концертын залда — hурагшад. 12.20—Шэнэ hонин (12.30 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — «Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ» 16.55 — Концерт. (ПНР). 17.20—Арбадахи «А»-тай нюуса далдагүй хөөрэлдөөн. 18.15—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. США-гай болон Японой суглуулагдамал командanуud. **Улаан-Үдэ.** 19.00 —Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.15 — «Байгал». **Москва.** 19.45 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Агропром мүнөөдэр ба үглөөдэр». 20.30—Футболоор Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч. Исландиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. 22.00—Время. 22.35—Баримтата фильм. 00.25—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — А. С. Пушкин. «Капитанай басаган». 10.05—13.40 — Испан хэлэн. 11.05—СПТУ-гэй hурагшадта. Түүхэ. 11.35, 12.40—Гэр бүлын байдалай ёhо заншал. 12.05 — Ородой искусство. 13.10—Архи уухагүй ябадалые ажабайдалай ёhо гурим болгохо». 14.10 —«Угол падения» —уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 16.26—Шэнэ hонин.

ПЯТНИЦА, 26.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Баримтата фильм. 10.15—«Дэлхэй ба залуушуул». 10.50 — «Холын аралай нюуса». 11.20 —Баримтата фильмүүд. 11.55 —Шэнэ hонин (12.00 хүрэтэр) 15.30—Шэнэ hонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.45 — Хүгжэмэй институдай арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.15—Ород хэлэн. **Улаан-Үдэ.** 17.45—Шэнэ hонин (буряадаар). 17.55—Тосхоной хүнүүд ба хэрэгүүдынь (буряадаар). 18.10—«Байгал». **Москва.** 18.40—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. СССР-эй ба Польшын суглуулагдамал команданууд. 19.25 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, Бэдэрэлгэнүүд. Шиидхэбэринүүд». 20.50—«Отцы и дети»—4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.35—Невероятные приключения итальянцев в России» —уран hайханай фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильмүүд. 9.35, 10.35—Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 14.55—Англи хэлэн. 11.05—СПТУ-гэй hурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.35—И. А. Крыловой шүлэгүүд. 12.00 — Эрдэм ухаан ба ажабайдал. 13.00—Зоологи. 7-дохи класс. 13.25—Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 13.45—С. Аксаковай ажаябадал ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаhанууд. 15.25 — Д. Д. Шостакович. 7-дохи симфони. 16.10—Шэнэ hонин. 17.45—«Хадын аялга дуунууд». 18.05—Баримтата фильм.

СУББОТО, 27
АЯНШАЛГЫН БҮХЭДЭЛХЭЙН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.05—«АБВГдейка». 10.30 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 11.15—Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна II фестиваль. 11.45—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. СССР-эй болон Кубын суглуулагдамал команданууд. 12.30 —«Ан амитадай аймагта». 13.30 —Концерт. 14.30—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 14.45—Мультфильм. 15.00—«Суббото — түрэлхидэй үдэр». 16.00—Киномэдээсэл. 17.00—«Бултанда ба хүн бүхэндэ». 17.30—Баримтата фильм. 18.30—«Үбэлэй сагта орохо тухай». 18.45—«Иван Грозный»—уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.35—Эстрадна хүгжэм. 23.35—Шатараар дэлхэйн чампионат. 23.50—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35—Ритмическэ гимнастика. 10.20—«Үглөөнэй почто». 10.50—«Океан» уран hайханай фильм. **Улаан-Үдэ.** 12.15—«Орондоо туhалнабди». 12.50—«Контакт». 13.25 — Киноочерк. **Москва.** 13.40—«Следствие ведут знатоки». «Подпасок с огурцом» — зүжэг. 1-дэхи сери. 15.20—Хүгжэмтэ дамжуулга. 16.00—«Аян...

ВОСКРЕСЕНИ, 28
МАШИНА БҮТЭЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Ритмическэ гимнастика. 10.15—В. Камышов фортепиано дээрэ наадаха. 10.25—«Спортлотогой» 39-дэхи тираж. 10.35—«Будильник». 11.05—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.05—«Үглөөнэй почто». 12.35—Аяншалагшадай клуб». 13.35—«Хүгжэмтэ киоск». 14.05—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 15.05—Мүнөөдэр—машина бүтээгшэдэй үдэр. 15.20—«Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда». 16.05—«Ералаш»—киножурнал. 16.15—Телевизор харагшадай асуудалнуудта харюунууд. 17.10—Циркын артистнуудай концерт. (Хитадай Арадай Республика). 18.30—«Манай гэр». 19.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Мультфильмнүүд. 20.20—Кинопанорама. 22.00—Время. 22.35 —Баримтата фильм. 23.35—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.20—«Еще раз про любовь» — уран hайханай фильм. 10.55—Ород хэлэн. 11.25—Р. Шуман. Симфони. 12.05—Украинын телевидениин программа. 13.05—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 13.35 —«Архидалгатай ба алкоголизмтай тэмсэл тухай». 14.35—Дэлхэйн хүгжэмтэ соёлой жасаhаа.

ТАСС • АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ЮНЕСКО-гой ҮҮСХЭЛ — УРЯА

ПАРИЖ. Эб найрамдалай уласхоорондын жэлэй хүндэлэлдэ ЮНЕСКО-гой гарrаhан үүсхэл «Эб найрамдалай миллион минута» гэжэ нэрлэгдээ юм. Эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгын хэр шухала байhан тухай минутынгшье туршада бодолгото болохые нүлөө ехэтэй уласхоорондын эмхи түби дэлхэйн бүхы хүнүүдые уряалаа.

Франциин ниислэлдэ энэ үүсхэлые олондо соносхолгын баяр ёhолол дээрэ ЮНЕСКО-гой Генеральна секретарь Амаду Махтар М'Боу үгэ хэлэхэдээ, газар дэлхэй дээрэ бата амгалан тайбан байдал байгуулха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулхые тус эмхиин гэшүүдэй оролдодог байhые энэ уряа гэршэлнэ гэжэ мэдүүлээ. Арадуудай хоорондо этигэл найдал бэхижүүлхын тулада оролдолгонуудаар элсүүлхые тэрэ бүхы оронуудые уряалаа.

ЮНЕСКО-гой уряалаар иимэрхүү «эб найрамдалай минутанууд» манай түбиин олохон булангуудта hарын туршада үнгэргэгдэхэ байна.

НАМИБИИН АСУУДАЛААР ООН-ой ТУСХАЙ СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси эндэ нээгдэбэ. Намибидэ бэеэ даанхай байдал олгохо нэгэл асуудал зүблэхэ зүйлдэнь табигдана.

21 жэлэй саада тээ ООН-ой Генеральна Ассамблейн 21-дэхи сесси тэрэ үедэ Баруун-Урда Африка гэжэ нэрлэгдэдэг байhан Намибиие захирдаг ЮАР-ай эрхые хаhаhан байгаа. Тэрэ гэhэнhээ хойшо энэ асуудал уласхоорондын хамтаралай гол анхаралда байдаг. Зуу гаран жэл колониальна дарлалта доро зобожо байhан Намибиие сүлөөлэлгэдэ зорюута hаад хэдэг ЮАР-ай неоколониалистнуудтай саашадаа эбсэхэ дурагүй олонхи гүрэнүүдэй эрилтээр энэ сесси зарлагдаhан байна.

Тэрэнэй түрүүлэгшэ Бангладешэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Хумайюн Рашид Чоудхури тусхай сессиие нээхэ зуураа, ЮАР-ай хуули бусаар Намибиие эзэмдэн зонхилжо, тэрэнэй байгаалиин баялигуудые тоножо, хүнэй эрхэнүүдые бүдүүлигээр хаhажа байhаниинь уласхоорондын хамтаралда эсэргүүсэhэн ябадал болоно гэжэ зааба. Өөhэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхэеэ бэелүүлхэ арга боломжо Намибиин арад зондо олгохо эрид шууд ябуулгануудай хараа шугамые зүбшэн хэлсэхэ ёhотой гэжэ тэмдэглэгдээ.

СОВЕТ — АМЕРИКАН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ХОЁРДОХИ ШАТЫН ДҮҮРЭhЭН ТУХАЙ

ЖЕНЕВЭ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй туршалгые болиюулха асуудалаар совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй хоёрдохи шата эндэ түгэсэбэ.

Шиидхэгдэжэ байгаа асуудалда хоёр тала ондо ондоогоор хандана гэжэ батадхагдаа. СССР-эй делегациие толгойлогшо атомна элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар СССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Петросянц журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, американ тала туршалгануудые үргэлжэлүүлхэ хараа шугамаа урдынхяараал бэелүүлнэ гээд голхоронгёор тэмдэглэбэ.

Байгша оной ноябрьда Женевэдэ делегацинууд дахин уулзаха болонхой.

СОВЕТ ЛЕТЧИГУУДТА ГРАМОТАНУУД БАРЮУЛАГДАБА

АДДИС-АБЕБЭ. Туhаламжа үзүүлхэ ба hэргээн бодхоохо талаар Эфиопиин комисси ган гасуурай хойшолонгуудые дабалгада шалгарhан 16 совет летчигуудта дурасхаалай бэлэгүүд болон грамотануудые барюулба. Комиссиин уласхоорондын таhагые даагша Вубишет Дессиие баяр ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, интернациональна уялгаяа жэшээтэ hайнаар дүүргэhэнэйнь түлөө совет мэргэжэлтэдтэ гүнзэгы баяр баясхалангаа мэдүүлбэ. 18 hарын туршада орёо хүшэр эрхэ байдалда тэдэнэр ган гасуурhаа хохидогшодто эдеэ хоолой ба шухала хэрэгтэй бусад зүйлнүүдые таhалгаряагүй зөөhэн, ороной үрэжэлтэй газартай районуудта тэдэниие нүүлгэhэн байгаа.

СССР-тэ ХАРША ЯБУУЛГА

ВАШИНГТОН. Советскэ Союз ба Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци тушаа США-гай засаг захиргаан шэнэ харата ябуулга үүдхэбэ. ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэлгын 25 совет дипломадуудые байгша оной октябриин 1 болотор Холбоото Штадуудhаа гаража ошохо гэhэн эрилтэтэй мэдүүлгэ США-гай госдепартамент хэhэн байна.

Вашингтоной засагаархидай энэ ябуулгань совет-американ харилсаануудые муудхааха, уласхоорондын байдалые улам шахардуу шанга болгохо зорилготой. Мүнөө үеын шухалын шухала асуудалнуудаар США-гай болон СССР-эй хоорондо бүтэмжэтэй хөөрэлдөө үнгэргэхые хүсэдэггүй США-гай политическэ нүлөө ехэтэй бүлэгөөрхид энээниие түйлана бшуу.

Уласхоорондын хамтаралай түбэй эмхинүүдэй байрлаха газар тухай асуудалаар ООН-ой болон США-гай хоорондхи хэлсээндэ иимэрхүү ябуулгань зүришэнэ гээд тайлбарилагшад тэмдэглэнэ. Вашингтоной ябуулгануудай хэр үндэhэ баримтатай байhан тухай асуудал госдепартаментда брифинг дээрэ олохон журналистнуудай табиhаниинь дэмы бэшэ. «Рейганэй захиргаан тодорхой баримтануудые нэрлээгүй, таад гээд гэмнээд дүүргээ, гэжэ Эй-би-си телекомпаниин корреспондент онсолон тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. М. Белоногов ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяртэй средада уулзажа хөөрэлдэбэ. США-гай госдепартаментын харата ябуулгатай холбоотой асуудалнуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсээ.

«ООН-ой түбэй эмхинүүдэй байрлаха газар тухай хэлсээндэ США-гай хараа бодол тааранагүй гэжэ Х. Перес де Куэльяр тоолоно гээд ООН-ой Генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ мэдүүлнэ.

ШАТАРАЙ ҺОНИН

РИГЭ. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын түгэсхэлэй мүрысөөндэ А. Юсупов А. Соколов хоёр наймадахи парти наадаба. 29-дэхи ябадалдаа тэдэ тэнсээ. 4,5:3,5 тоотойгоор А. Юсупов түрүүлнэ.

ЛЕНИНГРАД. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө харюугаа абалгын матчда Г. Каспаров А. Карпов хоёр арбан наймадахи парти наадаба. Дэлхэйн экс-чемпион Нимцовичой хамгаалга шэлэбэ. Эндэ шатаршад наадажа эхилhээр иимэ хамгаалгые түрүүшынхеэ хэрэглэбэ. 42-дохи ябадалдань, тэдэнэй наадан хойшолуулагдаба. А. Карповай байдал булюушаг. (ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи, хоёрдохи хуудаhан. «Ургаса-86», «Мүнөөдэр — Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр» — суглуулбаринууд. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. «Краснодарай хизаарай партийна эдэбхидтэй уулзалгын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М С. Горбачевой хэлэhэн үгэ»—ТАСС-ай материал.

Гурбадахи хуудаhан. hургуулиин реформо бэелүүлнэбди. «Нааданхайнууд—онсо шу-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08. зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина ... Н-03628. Заказ № 218. Индекс ...